

*МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГАЛИЦЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ В'ЯЧЕСЛАВА ЧОРНОВОЛА
ЮРИДИЧНЕ ВІДДІЛЕННЯ*

Циклова комісія юридичних дисциплін

КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни
Кримінально процесуальне право
на тему:
ВІДШКОДУВАННЯ (КОМПЕНСАЦІЯ) ШКОДИ В КРИМІНАЛЬНОМУ
ПРОВАДЖЕННІ

Виконав:
Студент групи Пб-11
Нога Михайло Ярославович
Науковий керівник
Денисовський М.Д.

Оцінка _____

Тернопіль , 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	6
1.1. Загальні поняття відшкодування шкоди.....	6
1.2. Майнова шкода.....	8
1.3. Фізична шкода.....	9
1.4 Моральна шкода.....	10
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	13
2.1. Предмет, поняття та підстави цивільного позову про відшкодування майнової шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.....	13
2.2. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів та суду.....	16
РОЗДІЛ 3. ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ПРАКТИЦІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	19
ВИСНОВОК	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	25
ДОДАТКИ	29

ВСТУП

Відшкодування шкоди являється одним з чи не найважливіших інститутів як українського так і міжнародного сучасного права. Згідно із головним законом держави, Конституції України, життя і здоров'я людини являються найвищими цінностями в Україні. І тому відповідно цього, держава взяла на себе такий обов'язок, як відшкодування шкоди завданої правопорушенням.

Актуальність теми: Зараз відшкодування шкоди являється актуальніше ніж завжди, через вторгнення російської федерації на наші території. Кількість сексуального насильства, здійсненого щодо жінок зросла в рази, через наших сусідів. Через це у 2022, Україна ратифікувала Стамбульську конвенцію «Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» (далі – Конвенція) [22] [див. додаток 43]. Згідно ч.2 ст. 30 Конвенції, «державна компенсація присуджуються тим, хто постраждав від тяжких тілесних ушкоджень або порушення здоров'я, настільки, наскільки шкода не покривається з інших джерел, як-от: правопорушником, страхуванням або державним медичним і соціальним забезпеченням. Це не перешкоджає Сторонам вимагати повернення наданої компенсації від правопорушника, за умови належного забезпечення безпеки жертви» [23] [див. додаток 45]. У 2020 році, у зв'язку із підготовкою до ратифікації (яку вона досі не зробила) Європейської конвенції про відшкодування шкоди, було створено проект закону «Про компенсацію шкоди жертвам насильницьких дій». Цей законопроект передбачав компенсацію державою шкоди, завданої здоров'ю чи життю особи. Проте, 2 лютого 2021 року його було знято з розгляду [24] [див. додаток 46-47].

Мета роботи: Метою дослідження є об'єктивне оцінювання ефективності та ролі кримінального відшкодування шкоди в системі правосуддя, з метою запропонувати можливі шляхи вдосконалення цього механізму та покращення захисту прав потерпілих у кримінальних справах. Конкретні цілі можуть включати у себе:

1. Вивчення законодавства щодо кримінального відшкодування шкоди в різних юрисдикціях.

2. Встановлення категорій злочинів, для яких передбачена можливість відшкодування шкоди потерпілим.
3. Оцінка ефективності та доступності кримінального відшкодування шкоди для потерпілих.
4. Виявлення проблемних аспектів і переваг кримінального відшкодування шкоди та пропозиції щодо його поліпшення.

Завдання роботи:

1. Дослідити законодавство щодо відшкодування шкоди у кримінальному провадженні: аналізувати Кримінальний кодекс, Кримінально-процесуальний кодекс та інші відповідні нормативні акти.
2. Розглянути процедуру включення питання про відшкодування шкоди у кримінальне провадження: дослідити вимоги, процедури та строкові рамки, що пов'язані з поданням клопотань про відшкодування шкоди, участь сторін та адвокатів у процесі.
3. Проаналізувати механізми оцінки збитків та визначення компенсацій у кримінальних справах: розглянути методи визначення розміру збитків, ураховуючи матеріальну шкоду, моральну страждання та інші фактори.
4. Вивчити особливості виконання судових рішень щодо відшкодування шкоди: дослідити процедуру стягнення компенсації, включаючи можливість примусового виконання вироку та розгляд питання про відшкодування у цивільному порядку.
5. Розглянути міжнародні стандарти та конвенції, які регулюють питання відшкодування шкоди у кримінальному правосудді, та дослідити, як вони впливають на законодавство та практику відшкодування шкоди в країні.
6. Провести порівняльний аналіз із закордонним досвідом: описати практику відшкодування шкоди у кримінальних справах в інших країнах, зокрема у Країнах Європейського Союзу та Сполучених

Штатах Америки.

Об'єкт дослідження: Об'єктом дослідження є процес відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої потерпілим у результаті злочину.

Предмет дослідження: Предметом дослідження є інститут відшкодування шкоди у кримінальному провадженні.

Методи дослідження: До методів дослідження відноситься:

1. Аналіз законодавства;
2. Перегляд наукових досліджень;
3. Порівняльний аналіз;
4. Аналіз іноземної практики.

Структура курсової роботи: Курсова робота складається зі вступу, 3 розділів, 6 підрозділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг 60 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

1.1. Загальні поняття відшкодування (компенсації) шкоди

У Кримінальному процесуальному кодексі України (далі КПК України) немає визначення як шкоди, так і відшкодування із компенсацією. Як на мене, визначення цих понять, або хоча б відокремлення відшкодування із компенсацією повинно бути законодавчо закріплено. Більшість науковців трактують поняття шкоди по різному, але суть у них майже завжди однакова. Одним із таких науковців став Татарин І.І., який визначив шкоду в кримінальному правопорушенні, як «об’єктивну категорію, що являє собою ті зміни, які настали в майновому, фізичному, психічному, моральному стані особи внаслідок учинення злочину» [1, с. 2] [див. додаток 2]. Також, слід відмежовувати звичайну шкоду і шкоду завдану саме кримінальним правопорушенням. Оскільки, якщо особа зазнала шкоди під час порушення її прав, але не зможе довести, що воно сталося саме внаслідок правопорушення, тоді шкода не буде відшкодовуватися. У криміналістиці таку шкода називаються «злочинним результатом» [2, с. 5] [див. додаток 4]. Науково-практичний коментар до кримінального процесуального кодексу дає розмежування таким поняттям як «відшкодування» та «компенсація» - «За етимологічним значенням «відшкодування» – це те, що повертається за зроблену шкоду, витрати, а «компенсація» – це відшкодування, зрівноваження, винагорода за що-небудь, а також сума, яку сплачують як відшкодування, винагороду; покриття витрат, утрат. Тобто в першу чергу закон передбачає відшкодування шкоди, а якщо вона неможлива, - то компенсацію» [3, с. 329] [див. додаток 6].

У главі 9 КПК України, яка називається «Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу», визначено 2 види відшкодування шкоди: добровільна та примусова. Як зазначено у ч.1 ст.127 КПК, «підозрюваний, обвинувачений, а також за його

згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження відшкодувати шкоду, завдану потерпілому, територіальній громаді, державі внаслідок кримінального правопорушення». Заяву про добровільне відшкодування (компенсацію) шкоди, особа може подати як в усній, так і в письмовій формі [4, с. 105] [див. додаток 8]. Але для цього, вона все одно повинна зібрати докази, які підтверджують відшкодування збитків або повне усунення шкоди. Ця дія позитивно впливає на підозрюваного, оскільки згідно п.2 ч.1 ст.66 Кримінального кодексу України (далі – ККУ), дана діяльність являється пом'якшувальною обставиною, тобто «при призначенні покарання обставинами, які його пом'якшують, визнаються: добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди» [5] [див. додаток 10].

До примусових засобів відшкодування шкоди відносяться:

- виконання рішення суду;
- компенсація шкоди з Державного бюджету;
- кримінально-правова реституція.

Про виконання рішення суду, зазначено в ч.2 ст.127 КПК України, «шкода, завдана кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, може бути стягнута судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні» [4, с. 105] [див. додаток 8].

Відшкодування шкоди за рахунок Державного бюджету, здійснюється у випадках, коли у підозрюваного немає майна, яким особа могла б компенсувати збитки, коли особу підозрюваного не визначено або коли шкода завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду. В такому випадку, Держава користується правом зворотної вимоги до особи чи осіб, які завдали шкоди.

У чинному Кримінальному процесуальному кодексі України не визначено поняття реституції, проте його суть можна побачити у п.5 ч.9 ст.100 КПК України, де зазначено, що «гроші, цінності та інше майно, що були предметом кримінального правопорушення або іншого суспільно небезпечного діяння,

конфіскуються, крім тих, які повертаються власнику (законному володільцю)...» [4, с. 89] [див. додаток 11]. Тобто, реституція – це відновлення майнового стану потерпілого, шляхом повернення йому речей в натурі, які були вилученні, для кримінально-процесуальної дії (наприклад, як речові докази) або грошова компенсація, у разі неможливості повернути ці речі. В цьому випадку, повертається:

1. Майно, яке було вилучено слідчими органами.
2. Майно, на яке накладено арешт.
3. Інше майно, яке конфісковане або повернено в дохід держави судом.

Основним завданням відшкодування шкоди, є відновлення стану постраждалого до того моменту, в якому він перебував до скоєння щодо нього кримінального правопорушення або компенсація за отриману шкоду.

Згідно статті 55 КПК України, «потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди» [4, с. 53] [див. додаток 12]. Із диспозиції цієї статті, ми можемо визначити, що існує 3 види шкоди, яка може відшкодовуватися потерпілій особі, яка зазнала кримінального правопорушення. Цією шкодою є фізична, майнова та моральна шкода.

1.2. Майнова шкода

Майнова, так як і інші види шкоди, немає свого визначення у КПК України, проте своє авторське визначення поняття майнові шкоди запропонував О.В. Козак. На його думку, майнова шкода – являє собою спричинення певного діяння, що містить у собі склад злочину, негативних змін для користування своїми права власності суб'єктами цивільно-правових відносин, що і призводить до зменшення майнового стану особи або певне перешкоджання надходжень у

фонд особи коштів, яка має на це прав, і наслідком чого являється упущена вигода [6, с. 219-220] [див. додаток 14].

Майнова шкода, на відміну від фізичної чи моральної, може відшкодуватися як фізичним, так і юридичним особам. Також, тільки даний вид шкоди, можна точно встановити та визначити відповідний грошовий еквівалент.

У постанові від 07.02.2003р. «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» Пленум Верховного суду зазначив, що «вирішуючи цивільний позов у кримінальній справі про відшкодування матеріальної чи моральної шкоди, заподіяної внаслідок смерті, каліцтва або іншого ушкодження здоров'я потерпілого (витрат на лікування, посилене харчування, протезування, сторонній догляд, поховання тощо), суди повинні керуватися відповідним цивільним законодавством» [7] [див. додаток 17]. Відповідно до ст. 22 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ), можна дійти висновку, що результатом майнової шкоди є – збитки. Керуючись цією статтею, «Збитками є:

1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки);

2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода)» [8, с. 13] [див. додаток 19].

Отже, можна дійти висновку, що потерпілий від майнової шкоди, має право на відшкодування (компенсацію) як завданої йому реальної шкоди, так і упущеної вигоди.

1.3. Фізична шкода

Поняття фізичної шкоди, надає науковець Булеца С.Б., вона вважає, що фізична шкода проявляє собою будь-які зміни негативного характеру в організмі

людини, які перешкоджають його нормальному функціонуванню. Фізична шкода приносить страждання та біль потерпілому [9, с. 17] [див. додаток 21]. До складу фізичної шкоди відносять легкі, середньої тяжкості та тяжкі тілесні ушкодження, порушення нормального функціонування організму, порушення психічного стану. Термін «відшкодування» до фізичної шкоди, як і до моральної, являється не зовсім точним. Оскільки, відшкодування – це повернення особі, втраченого у naturi, то ми не можемо відшкодувати особі наприклад відчуття болю, страху, стресу, втрачені кінцівки чи внутрішні органи (у тому самому вигляді). Для цього і використовується другий термін в даному дослідженні, а саме – компенсація. Ми можемо компенсувати особі негативні емоції, яких вона зазнала внаслідок вчинення щодо неї кримінального правопорушення або втрати здоров'я, через фізичну шкоду. У окремих випадках, коли потерпілий може поправити свій фізичний стан, тоді відшкодовуються майнові збитки, у вигляді оплати лікувальних послуг.

1.4. Моральна шкода

У випадку моральної шкоди, її «поняття» зазначено у ЦКУ. Відповідно ч.2 ст.23 ЦКУ, «Моральна шкода полягає:

1. у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;
2. у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів;
3. у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна;
4. у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи» [8, с. 13] [див. додаток 19].

Це шкода, яка впливає на психічний стан людини. Підстави відшкодування такої шкоди визначені у цій ж статті, та і у статтях 1167,1168 ЦКУ [8, с. 388-389]

[див. додаток 22] Але не вся моральна шкода може відшкодуватися. У Постанові Пленуму Верховного суду, від 31.05.1995 р. «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди», о особливо у пункті 2 вказано, що «спори про відшкодування заподіяної фізичній чи юридичній особі моральної (немайнової) шкоди розглядаються, зокрема:

1. коли право на її відшкодування безпосередньо передбачено нормами Конституції або впливає з її положень;
2. У випадках передбачених чинним законодавством, яке встановлює відповідальність за заподіяння моральної шкоди;
3. при порушенні зобов'язань, які підпадають під дію Закону «Про захист прав споживачів» чи інших законів, що регулюють такі зобов'язання і передбачають відшкодування моральної (немайнової) шкоди» [10] [див. додаток 24].

З цього ми можемо побачити, що перелік випадків відшкодування моральної шкоди, є вичерпним.

Як вже було сказано, моральна шкода не може відшкодуватися з логічних на те причин, а тільки підлягає компенсації. Для визначення розміру компенсації, потрібно встановити певний зв'язок між завданним правопорушенням та шкодою, що виникла внаслідок порушеного права особи. Також, особа має право на компенсацію, навіть якщо відсутня вина порушника, при заподіянні шкоди випадково. При розгляді справи № 752/17832/14-ц «Про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, досудового слідства, прокуратури або суду», Велика Палата Верховного суду зазначила, що «визначаючи розмір відшкодування, суд має керуватися принципами розумності, справедливості та співмірності. Розмір відшкодування моральної шкоди має бути не більшим, ніж достатньо для розумного задоволення потреб потерпілої особи, і не повинен приводити до її безпідставного збагачення» [11] [див. додаток 25].

Підсумовуючи даний розділ, можна дійти висновку, що: шкода завдана кримінальним правопорушенням – це певні зміни в фізичному, майновому, психологічному стані особи, яких вона зазнала внаслідок вчинення щодо неї протиправного діяння. Ця шкода поділяється на 3 види: фізичну, майнову та моральну і відшкодовується вона у різних випадках. Кожна із цих видів шкоди має свої нюанси, способи відшкодування, особливості зазнання.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

2.1. Предмет, поняття та підстави цивільного позову про відшкодування майнової шкоди, завданої кримінальним правопорушенням

Особа підозрюваного не завжди добровільно погоджується на відшкодування (компенсацію) шкоди. Вона вимагає доказів здійснення нею кримінального правопорушення, завдання шкоди та її розміру. У таких випадках законодавством створено інститут цивільного позову, за яким особа може отримати відшкодування завданої їй шкоди у випадках, коли особа підозрюваного чи обвинуваченого відмовляється добровільно відшкодувати завдану нею шкоду.

Цивільний позов, як не дивно, застосовується у кримінальному провадженні. Ще у КПК України від 1960 року, було записано таке поняття як «цивільний позов». У 28 статті вказано, що особа, яка зазнала саме матеріальної шкоди у кримінальному провадженні, має право на пред'явлення цивільного позову до обвинуваченого чи осіб що відповідають за майнову шкоду завдану обвинуваченим [12] [див. додаток 27]. У сучасному КПК України, більш глибоко розписано цивільний позов, до кого та в яких випадках він подається.

Як зазначено у ст. 128 нового КПК України, «Особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, має право під час кримінального провадження до початку судового розгляду пред'явити цивільний позов до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння» [4, с. 106] [див. додаток 28].

Якщо коротко, то цивільний позов у кримінальному провадженні виникає, коли потерпілий бажає звернутися до суду для відшкодування завданої йому

шкоди або компенсації збитків. Це окрема процесуальна форма захисту прав потерпілого в рамках кримінального провадження. Цивільний позов у кримінальному провадженні є важливим механізмом для захисту прав потерпілих і відшкодування завданих їм збитків. Коли особа, якій завдано шкоди, є неповнолітньою, то даний позов подають її представники. Сам позов пред'являється ніким іншим, як прокурором, і у певних випадках, громадяни, які через недієздатність чи обмежену дієздатність не можуть подати цей позов, то прокурор виступає в інтересах цієї особи та подає цивільний позов. В такому випадку, прокурор повинен подати документи, які підтверджують недієздатність особи та письмову згоду від законного представника цієї особи. Також, він виступає у всіх випадках в інтересах держави. При пред'явленні позову прокурором до суду, він повинен обґрунтувати причину подання і підстави для цього позову, для представлення інтересів громадянина чи держави. Цивільний позов подається у письмовій формі. Якщо особа відмовилася від свого позову у кримінальному чи цивільному провадженні, то вона позбавляється можливості подати той самий позов знову. Коли суд здійснює ухвалу обвинувального вироку або ухвалу про застосування примусових медичних чи виховних заходів, він, в залежності від того, як було доведено завдану шкоду і від розміру позову, задовольняє його повністю чи частково, або повністю відмовляє у задоволенні цивільного позову. У разі відсутності складу кримінального правопорушення, суд відмовляє у розгляді позову, а у разі виправдання обвинуваченого, за відсутності в його діях складу злочину або призначенні непричетності його до вчиненого правопорушення, суд залишає цивільний позов без розгляду [4, с. 106–107] [див. додаток 28].

Предмет цивільного позову визначає те, що позивач просить суд встановити або змінити. У нашому випадку, предметом являється сама вимога потерпілого на відшкодування шкоди завданої кримінальним правопорушенням.

Право на цивільний позов у кримінальному провадженні можуть мати особи, які постраждали в результаті злочину. Зазвичай це може бути сам

потерпілий, його родичі, законні представники або спадкоємці, якщо потерпілий помер.

Цікавим фактом є те, що при поданні цивільного позову, працює презумпція невинуватості, тобто, особі яка подає даний позов потрібно довести у суді факт завданої шкоди та причетність обвинуваченого до злочину.

Визначаючи підставу для пред'явлення цивільного позову, Б.Л. Ващук зазначила, що нею являється сукупність доказів, які містять у собі певну інформацію про саму присутність, шкоди завданої кримінальним правопорушенням, можливість її відшкодування чи компенсації у грошовому еквіваленті та про факт отримання завданої шкоди вчиненням саме цього протиправного діяння [13, с. 13] [див. додаток 30].

До основних характеристик цивільного позову відносяться:

1. Подання позову: у ньому повинно бути вказано суть справи, шкода яка була завдана та сатисфакція, яку особа просить у суду.
2. Визначення суду: Цивільний позов може бути розглянутий окружним, районним чи вищим спеціалізованим судом. Суд вирішує питання щодо розгляду та вирішення позову.
3. Докази та аргументи: Сторони мають право представляти свої докази та аргументи. Докази можуть включати свідчення, експертні висновки, документи, фото- та відеоматеріали тощо, які підтверджують факти порушення прав та завдану шкоду або її відсутність.
4. Рішення суду: Після розгляду всіх матеріалів та доказів, суд приймає рішення щодо цивільного позову. У разі задоволення позову, суд призначає суму компенсації та порядок її сплати
5. Виконання рішення: Виконання рішення може здійснюватися за допомогою примусових виконавчих процедур, які передбачені законодавством.

Цивільний позов у кримінальному провадженні є важливим механізмом для захисту прав потерпілих осіб та відшкодування завданої їм шкоди, він допомагає особам скористатись правом на відшкодування порушеного щодо них

права і являється одним з основних інститутів відшкодування шкоди в кримінальному провадженні.

2.2. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів та суду

Відшкодування даного виду шкоду, є процесом компенсації фізичним або юридичним особам, які понесли збитки внаслідок неправомірних дій державних структур. Даний вид відшкодування описаний у ст. 130 КПК України [4, с. 107] [див. додаток 28], але регулюється він Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» (далі – ЗУ Про незаконні дії). У першій ж статті вказується види шкоди, яка завдається особі при вчиненні таких протиправних дій, а саме «незаконного засудження, незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного застосування адміністративного арешту чи виправних робіт, незаконної конфіскації майна, незаконного накладення штрафу, незаконного проведення оперативно-розшукових заходів» [14] [див. додаток 32]. Суб'єктами таких дій є органи, що здійснюються оперативно-розшукову діяльність досудове розслідування, прокурори та судді. Багато питань пов'язаних із відшкодування шкоди, завданої незаконними діями цих органів і досі підлягають дослідженню та стають центром дискусії науковців. Одне із таких питань висвітлила Крайнікова О., і цим питанням є «відмова прокурора, у підтриманні обвинувачення, що являє собою підставу для відшкодування шкоди завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування та прокуратури» [15, с. 101] [див. додаток 34]. На мою думку, така відмова не може нести за собою відшкодування шкоди, оскільки прокурор має право не підтримувати сторону

обвинувачення відповідно до статті 340 КПК України, якщо дійде висновку, що пред'явлення особі обвинувачення не підтверджується і згідно статті 341 КПК України, відмовиться від підтримання обвинувачення. Також, у статті 373 КПК України не вказано, що відмова прокурора від підтримання обвинувачення є причиною для виправдувального вироку. Проте, у п.2 ч.2 ст.284 вказано, що кримінальне провадження закривається, у разі якщо прокурор відмовився, від підтримання державного обвинувачення. У статті 2 ЗУ Про незаконні дії, перелічено вичерпний список можливостей, а точніше тільки 4 статті, коли особа має право на відшкодування шкоди, до них відноситься:

1. «Постановлення виправдувального вироку;
2. встановлення в обвинувальному вироку суду чи іншому рішенні суду факту незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою і т.д.
3. закриття кримінального провадження за відсутністю події кримінального правопорушення, відсутністю у діянні складу кримінального правопорушення або невстановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді і вичерпанням можливостей їх отримати;
4. закриття справи про адміністративне правопорушення» [14] [див. додаток 35].

Також, не все можна відшкодувати у цьому випадку. ЗУ Про незаконні дії у статті 3 охоплює, що саме відшкодовується потерпілому. До цього списку відноситься заробітна плата, майно, яке було конфісковано або звернено у користь держави, штрафи, судові виплати, кошти, витрачені на юридичну допомогу та моральна шкода. Відшкодування цієї шкоди відбувається за рахунок Державного бюджету. Але очевидно, що держава просто так не віддасть свої кошти, оскільки, в такому випадку, Державний бюджет швидко опустошився б. Саме тому, після відшкодування шкоди громадянину, якому було завдано шкода, держава звертається до органів, які завдали цієї шкоди і стягує з них кошти.

Якщо особа, яка мало право на відшкодування помирає, тоді це право переходить до його спадкоємців.

Даний розділ узагальнив у собі інформацію, про такі аспекти відшкодування шкоди як цивільний позов та відшкодування шкоди, завданої неправомірними діями чи бездіяльністю правоохоронними органами чи судами. Вони були створені для забезпечення справедливості та захисту прав постраждалих сторін у контексті злочинів і вони дозволяють постраждалим отримати компенсацію та відновити свої права, а також сприяють покаранню винних осіб, оскільки при винесенні рішення, суд буде розглядати і можливу компенсацію, яку обвинувачений повинен сплатити потерпілому, при визначенні покарання.

РОЗДІЛ 3. ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ПРАКТИЦІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Дослідження інституту відшкодування шкоди в іноземних країнах, дозволить нам проаналізувати їхні способи компенсації шкоди, порівняти їх з нашим законодавством та покращити.

Розпочнемо із США: у цій країні існує спеціальний фонд для жертв злочинів. Його було створено у 1984 році з метою допомоги потерпілим та відшкодування шкоди завданої їм. Фонд фінансується за рахунок сплати штрафів та пені федеральними правопорушниками, і не йде з податків. На момент квітня 2023 року, у цьому фонді знаходиться 2.3 мільярди доларів і також включає у себе надходження із штрафів, конфіскованих застав, пені та іншого майна стягнутого офісами прокурорів США, федеральними судами та федеральними бюро в'язниць [16] [див. додаток 36].

У Великій Британії існує 3 основні шляхи отримання компенсації: винесення рішення про компенсацію шкоди судом – обвинувачений зобов'язаний відшкодувати жертві будь-які збитки пов'язані із тілесними ушкодженнями, втрати, яких потерпілий зазнав у зв'язку із кримінальним правопорушенням, залежно від засобів.

«Схема компенсації травм, завданих злочинним шляхом» (Criminal Injuries Compensation Scheme) - це фінансована державою схема, яка дозволяє жертвам злочину отримати компенсацію. Отримати відшкодування можна за фізичні чи психічні травми, отримані внаслідок злочинного впливу, за сексуальне або фізичне насильство, втрата заробітку, можна отримати спеціальні виплати для покривання певних витрат, які особа могла понести у результаті інциденту, особа має право на отримання таких витрат, якщо вона доведе що не могла працювати або втратила працездатність на більш ніж 28 тижнів і також відшкодування за смерть, завдану правопорушенням, яка має у собі виплати за втрату батьківського нагляду та фінансової підтримки плюс витрати на поховання. Не всі позови будуть задовільнені, тому що вони повинні підпадати під правила

даної схеми. Строк подання є розумним строком, тобто, як тільки особа зможе подати таку заявку, проте не пізніше двох років. Даний ліміт може бути збільшено тільки за виняткових обставин неможливості подання раніше.

І третій шлях отримання компенсації, це через подання позову у цивільні суди. Жертви можуть вимагати відшкодування шкоди у цивільних судах [17] [див. додаток 37].

Законодавство Німеччини говорить так «будь-яка особа, яка зазнала шкоди своєму здоров'ю внаслідок насильницького злочину, вчиненого проти неї самої чи її родича, має право на компенсацію відповідно до Закону «Про компенсацію жертвам злочинів» (Act on compensation to victims of violent crime). Будь-хто, хто став жертвою навмисного акту насильства на території Федеративної Республіки Німеччини і внаслідок цього йому було заподіяно шкоду здоров'я, має право на компенсацію. Це стосується і тих, хто залишився утриманцем особи, що померла, внаслідок акту насильства. Метою являється компенсація здоров'я та економічного стану постраждалої особи. Після змін у Законі «Про компенсацію жертвам злочинів» у 2009, жертви тепер мають право на компенсацію, навіть якщо злочин було скоєно за кордоном [18] [див. додаток 38]. Сам Закон «Про компенсацію жертвам злочинів» було оприлюднено 7 січня 1985 року. У ньому є 10 основних секцій, які регулюють право на компенсацію, підстави для відмови у компенсації, компенсація за вчинення злочину за кордоном, передачу права на компенсацію, права і обов'язки, правові засоби захисту, тощо [19] [див. додаток 29].

В південній Австралії, також визначають 3 основні типи виплат компенсації: виплата правопорушником компенсація та реституція, виплата компенсації державою та інші виплати. Виплата правопорушником відбувається у вигляді реституції - «Якщо ваша власність була викрадена, ви можете попросити суд повернути її», якщо правопорушника було засуджено, суд може зобов'язати сплатити його фіксовану суму у грошовому еквіваленті або компенсувати будь-яке майно потерпілого, яке було втрачене, пошкоджене або продане (прикладом може бути пошкоджена або викрадена машина). І завжди

особа має право звернутися до цивільного суду з позовом про компенсацію завданої їй шкоди від правопорушника. Деякі потерпілі можуть вимагати компенсацію із Фонду для жертв злочину, який також є і у Австралії. Це також включає і родичів потерпілого, якщо він помер. Компенсація може бути виплачена за фізичні та психічні травми, біль та страждання і фінансові втрати. Подати заявку можна протягом 3 років. До того ж, уряд Австралії визначає максимальний розмір виплат, які може отримати потерпілий від держави і на сьогоднішній день ця сума становить 100 000 доларів США. У справах про вбивство, виплати на поховання можуть бути виплачені сімейному партнеру, батькам чи дітям убитого. До інших виплат відносяться: дискреційні або необов'язкові платежі, так звані «платежі *ex gratia*» (здійснення платежу генеральним прокурором, навіть коли немає юридичного зобов'язання для цього платежу) і національна схема відшкодування (National Redress Scheme) для дорослих, які стали жертвами сексуального насильства в дитинстві [20] [див. додаток 40].

І останньою державою для аналізу буде Китай. У цій країні є Закон Китайської Народної Республіки «Про Державну компенсацію» (далі – Закон Китайської Республіки), який був сформульований відповідно до Конституції Китаю, з метою забезпечення прав громадян, юридичних осіб та інших організацій, які мають право на державну компенсацію. Як і в ЗУ Про незаконні дії, у цьому Законі вказано, що потерпілий має право на компенсацію, якщо орган слідства, прокуратури, суду чи пенітенціарної діяльності або його посадові особи порушують його право особи під час виконання своїх функцій і повноважень у таких випадках: неправомірне затримання особи, без належних на те доказів та фактів, у повторному судову розгляді в порядку судового нагляду визнано невинуватість особи, але первинний вирок уже виконано, вимагання зізнання з підозрюваного шляхом тортур або заподіяння тілесних ушкоджень, використовуючи насильство, наприклад, шляхом побиття, чи заподіяння тілесних ушкоджень або смерті особи, шляхом незаконного застосування зброї чи поліцейських засобів. Також, за певних обставин, держава не буде

компенсувати шкоду завдану потерпілому, такими обставинами є: взяття під варту чи засудження за власноручно неправдиві показання або фабрикування доказів, шкода, заподіяна умисними діями громадянина, шляхом самокалічення або самоушкодження чи за інших обставин передбачених законом. Державне відшкодування зазвичай здійснюється у формі компенсації збитків, але якщо є майно, яке можливо повернути, тоді таке майно повертається громадянину. Якщо потерпілому було задано тілесних ушкоджень, йому виплачуються витрати на лікування та компенсація втрати доходів у зв'язку з пропуском роботи. У разі часткової або повної втрати працездатності виплачуються витрати на лікування та відшкодування втрати працездатності, яке визначається відповідно до ступеня втрати працездатності, а у разі смерті, виплачується компенсація за смерть особи та витрати на поховання і витрати на проживання осіб, які були на утриманні померлого [21] [див. додаток 41, 42].

Після аналізу інституту відшкодування шкоди у різних державах, можна дійти висновку, що у кожній державі є свої закони і порядки компенсації шкоди потерпілим від правопорушення. У таких країн як США та Австралія, є фонди жертв злочину, які виплачують потерпілим шкоду, якої вони зазнали, але окрім цього в Австралії ще є додаткові способи відшкодування, як дискреційні платежі, «*ex gratia*» та національна схема відшкодування (NRS). У Федеративній Республіці Німеччині та Китайській Народній Республіці є власні Закони, які регулюють процес відшкодування шкоди, а у Великій Британії є як стандартні форми відшкодування (зобов'язання обвинуваченого компенсувати шкоду потерпілому та подання позову до цивільного суду), так і своя власна «схема компенсації травм, завданих злочинним шляхом» (CICS).

ВИСНОВКИ

Процес відшкодування шкоди у кримінальному провадженні є важливим аспектом правосуддя, оскільки сприяє реституції постраждалих та відбудові справедливості. Після комплексного дослідження цієї теми, були зроблені певні висновки та переглянуто пропозиції, щодо покращення цього інституту.

Висновки:

1. Одним із головних завдань відшкодування шкоди є відновлення постраждалого у попередньому стані, до якого він перебував до вчинення злочину, або надання компенсації за завдану шкоду.
2. Відшкодування шкоди в кримінальному провадженні є процесом компенсації фізичної, матеріальної або моральної шкоди, завданої потерпілій стороні внаслідок злочину.
3. Важливим аспектом відшкодування шкоди є забезпечення доступності цього процесу для всіх постраждалих сторін, незалежно від їх соціального статусу чи матеріальних можливостей. Правові механізми повинні забезпечувати захист прав потерпілих і сприяти їх справедливому відшкодуванню шкоди.
4. Необхідно розглядати відшкодування шкоди як частину комплексного підходу до жертв злочинів. Крім фінансової компенсації, потерпілі також потребують психологічної підтримки, медичної допомоги та інших видів підтримки для повного відновлення після злочину.
5. Цивільне судочинство, кримінальне судочинство та альтернативні механізми врегулювання спорів можуть використовуватись для розгляду питань щодо відшкодування шкоди.
6. У різних державах світу, здійснення відшкодування шкоди відбувається по різному. У деяких країнах, система відшкодування шкоди базується на принципі компенсації, де злочинець зобов'язаний відшкодувати фінансовий збиток потерпілому. В інших, можуть бути

спеціалізовані публічні фонди з відшкодування шкоди. Також різняться і процедура відшкодування, в залежності від типу злочину та законодавства самої держави. В одних випадках, потерпілий повинен подати певні документи, для отримання права на компенсацію, у інших, весь процес автоматизований.

Пропозиції:

1. Законодавче визначення терміну «шкода», «відшкодування» та «компенсація». Це значно допоможе підвищити розуміння цих значень як і звичайним людям, так і посадовим особам.
2. Видалити поняття «відшкодування фізичної та моральної шкоди» і залишити тільки компенсацію. Вони тільки путають людей, оскільки зовсім не логічні.
3. Створення в Україні фондів з компенсації шкоди, як в США та Австралії. Такі фонди покращать ситуацію із виплатою коштів потерпілим вчасно та допоможуть суддям, полегшити їх роботу.

Також, є певні проблеми, пов'язані із визначенням моральної чи матеріальної шкоди, але Верховний суд старається роз'яснювати такі моменти.

Загалом, відшкодування шкоди в кримінальному провадженні є важливим механізмом компенсації для потерпілих, сприяючи відновленню їх прав та інтересів. Цей процес має бути ефективним, справедливим і доступним для всіх сторін, забезпечуючи відновлення справедливості в суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Татарин І. І. Поняття і види шкоди, заподіяної злочином цивільне, підприємницьке, господарське та трудове право / І. І. Татарин // Європейські перспективи. - 2012. - № 3(3). - С. 74-80. - URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2012_3\(3\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2012_3(3)_16) (дата звернення: 26.06.2023)
2. Rozhyk Y. The concept and essence of the consequences of crime in criminalistics. Knowledge, education, law, management. 2020. Т. 2, № 4. С. 133–139. URL: <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.2.25> (дата звернення: 26.06.2023).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко - Х.: Одісей, 2013. - 1104 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/KPK-komentar.pdf> (дата звернення: 26.06.2023).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : чинне законодавство зі змінами на допов. станом на 15 вересня 2022 р. : (джерело документа: <https://zakon.rada.gov.ua>). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2022. – 516 с.
5. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 28 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 26.06.2023).
6. Козак О. В. Про деякі питання встановлення кримінальної відповідальності за заподіяння майнової шкоди. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2014. Вип. 2. С. 217–225. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvlduvs_2014_2_25.pdf
7. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Верхов. Суду України від 07.02.2003 р. № 2. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text> (дата звернення: 29.06.2023).
8. Цивільний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 вересня 2021 р.: (джерело документа: <https://zakon.rada.gov.ua>). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2021. – 476 с.
 9. Булеца, Сібілла Богданівна. "Право фізичної особи на життя та здоров'я як об'єкт цивільно-правової регламентації: порівняльно-правовий аналіз регулювання в Україні, Угорській, Словацькій та Чеській республіках." (2005). URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/23757/1/автореферат%20дисертація.pdf> (дата звернення: 29.06.2023)
 10. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди : Постанова Верхов. Суду України від 31.03.1995 р. № 4 : станом на 27 лют. 2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text> (дата звернення: 29.06.2023).
 11. Постанова Верховного Суду України від 15.12.2020 по справі #752/17832/14-ц [URL] https://reyestr.court.gov.ua/Review/95177479?fbclid=IwAR1kH5f6Vg4Gfq9iTR5Wv0T9lwqcUEhXCVKHWYmzAyd_d_7jC9vqQ80gBHg (дата звернення 16.05.2023)
 12. Кримінально-процесуальний кодекс України : Кодекс України від 28.12.1960 р. № 1001-05 : станом на 19 листоп. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05#Text> (дата звернення: 29.06.2023).
 13. Вашук, Богданна Леонідівна. Предмет доказування в цивільному позові у кримінальному процесі. Diss. спец. 12.00. 09/БЛ Вашук, 2007. URL: <https://mydisser.com/files/14902154.doc>
 14. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду : Закон України від

- 01.12.1994 р. № 266/94-ВР : станом на 31 берез. 2023 р. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-вр#Text> (дата звернення:
29.06.2023).
15. Крайнікова, О. "Відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування та прокуратури." ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР (2017): с. 100. URL:
http://www.visnyknapu.gp.gov.ua/files/issues-2017/Visnyk-NAPU_3_2017.pdf#page=100
16. Crime Victims Fund | OVC. Office for Victims of Crime. URL:
<https://ovc.ojp.gov/about/crime-victims-fund> (дата звернення: 30.06.2023).
17. Ministry of Justice. Compensation in the justice system. GOV.UK. URL:
<https://www.gov.uk/guidance/compensation-in-the-justice-system> (дата звернення: 30.06.2023).
18. Compensation and assistance for victims of violent crime. www.bmas.de. URL:
<https://www.bmas.de/EN/Social-Affairs/Socialcompensation-law/compensation-and-assistance-for-victims-of-violent-crime.html> (дата звернення: 30.06.2023).
19. Act on compensation to victims of violent crime (Crime Victims Compensation Act - OEG). Gesetze im Internet. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_oeg/englisch_oeg.html (дата звернення: 30.06.2023).
20. Compensation. Victims of Crime South Australia. URL:
<https://www.voc.sa.gov.au/after-court/compensation> (дата звернення: 30.06.2023).
21. State Compensation Law of the People's Republic of China (Chinese and English Text) | Congressional-Executive Commission on China. Congressional-Executive Commission on China. URL: <https://www.cecc.gov/resources/legal-provisions/state-compensation-law-of-the-peoples-republic-of-china-amended> (дата звернення: 30.06.2023).

22. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами : Закон України від 20.06.2022 р. № 2319-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#Text> (дата звернення: 29.06.2023).
23. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами: Ратифікація від 20.06.22 р. № 2319-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#n141 (дата звернення: 29.06.2023).
24. Компенсація шкоди жертвам насильницьких злочинів в Україні. Міністерство юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_6808 (дата звернення: 29.06.2023).

Кримінальне право, кримінальний процес та криміналістика

ПОНЯТТЯ І ВИДИ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ ЗЛОЧИНОМ

ТАТАРИН Ігор Іванович - здобувач кафедри кримінального процесу та криміналістики Львівського державного університету внутрішніх справ

УДК 343.296

Стаття посвячена вопросам определения понятия вреда, причиненного преступлением. Также в статье отмечаются виды вреда, причиненного преступлением, которые наводят разные авторы. На основе сравнения автор предлагает собственную редакцию понятия вреда, а также ее видов.

Ключові слова: шкода, форми шкоди, злочинний наслідок, фізична шкода, моральна шкода.

Постановка проблеми

Теоретичним аспектам шкоди, заподіяної злочинном, тобто шкоди, що є підставою для вжиття заходів для забезпечення відшкодування такої шкоди потерпілій особі, в науці кримінально-процесуального права приділено достатню увагу. Однак, не дивлячись на серйозну наукову розробленість даної роботи, все ж залишаються певні моменти не враховані дослідниками, які між тим мають суттєве значення у теорії кримінального процесу та практичній діяльності його суб'єктів. Така ситуація обумовлена насамперед тим, що більшість робіт, в яких розкриваються питання відшкодування матеріальної шкоди, у кримінальному процесі ґрунтуються на основі Цивільного кодексу 1963 р., який втратив чинність, та інших нормах цивільного права, які протягом останніх років зазнали суттєвих змін. Прийняття нового Цивільного кодексу (далі – ЦК), введення в нього цілої низки новел цивільного законодавства та існуюче коло дискусійних питань у літературі в цій площині, потребує нового наукового осмислення окремих ас-

пектів відшкодування матеріальної шкоди у кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У юридичній науці питаннями визначення поняття і видів шкоди є даними багатьма науковцями, які в свою чергу мають свої погляди на дану проблему. Зокрема даними питаннями займалися: Г.А. Атасян, С.П. Голубятніков, М.І. Гошовський, Я.О. Мотовіловкер, М.В. Сіроткіна та інші. Проте єдиного визначення, яке б включало всі основні ознаки, немає.

Мета дослідження

Метою статті є порівняння понять та видів шкоди даної різними науковцями та вироблення єдиного поняття завданої злочинном шкоди, які б включали усі їхні ознаки.

Виклад основного матеріалу

Для виявлення й розкриття такого роду проблемних питань необхідно перш за все зупинитись на вже з'ясованих і сприйнятих юридичною наукою моментах. По-перше, з'ясувати категорійний апарат питань шкоди, завданої злочинном, по-друге, навести існуючі в правовій літературі підходи до поняття та видів шкоди, заподіяної злочинном.

Найбільш узагальнено теорія права визначає шкоду як негативні наслідки правопорушення [1, С. 200].

Висловлена також думка, за якою шкода – це негативний наслідок (результат) пев-

ної дії, що проявляється у зменшенні або втраті (знищенні) певних благ (майнових чи немайнових), порівняно з тією ситуацією, коли б таких дій, що спричинили зменшення (втрату) взагалі не було» [2, С. 112].

Я.О. Мотовіловкер з цього приводу пише, що поняття шкоди, про яку йде мова в кримінально-процесуальному праві, є поняття матеріально-правове. З конкретної матеріально-правової норми, на думку процесуаліста, «ми черпаємо відповідь не тільки про те, якому охоронюваному законом благу нанесено шкоду, але і про те, хто є її суб'єктом» [3, С. 246].

Інші дослідники, а саме Г.А. Атанесян та С.П. Голубятніков, трактують поняття шкода як категорію бухгалтерської експертизи, що зумовлено перш за все тим, що у більшості випадків нанесена шкода відшкодовується в судовому порядку [4, с. 324]. З даною думкою можна погодитися лише частково, оскільки матеріальна шкода виявляється за допомогою прийомів господарського контролю на підставі даних бухгалтерського обліку. Більше того, відшкодування шкоди може здійснюватися у добровільному порядку без звернення до суду. Ще один дослідник, Б.Т. Безлепкін вважає, що «З точки зору юридичної, дане поняття характеризується як порушення норм об'єктивного права, супроводжуване зазвичай порушенням суб'єктивних прав...а під фактичною шкодою він розуміє «применшення того чи іншого майнового або немайнового блага, яке виступає конкретним об'єктом посягання (майновий і немайнова фактична шкода)» [5, С. 33].

Узагальнюючи різні наукові підходи до визначення поняття шкоди, розглянемо шкоду, як об'єктивну категорію, що являє собою ті зміни, які настали в майновому, фізичному, психічному, моральному стані особи внаслідок учинення злочину. Виходячи з цього, М.І. Гошовський та О.І. Кучинська зазначали: «Шкода, заподіяна злочином, і шкода, що є підставою для визнання особи потерпілою, має об'єктивний характер і тому вона включається до об'єктивної сторони злочину» [6, С. 16]. Власне цей об'єктивний характер проявляється й у тому, що вона, будучи заподіяна якійсь особою, існує незалежно від чияїсь думки, в тому

числі й думки цієї особи. Таким чином, «достатньо встановити хоча б в загальних рисах факт заподіяння фізичної, матеріальної чи моральної шкоди, навіть без конкретизації її ступеня тяжкості чи вираження в грошовій сумі» [7, С. 210], щоб визнати особу потерпілою від злочину.

Шкода, завдана злочином, завжди здійснюється конкретною особою. У даному випадку особа, яка вчиняє злочин, впливаючи при цьому на об'єкт злочину, ставить визначену для себе мету, наприклад, викрасти майно або зіпсувати добре ім'я за допомогою засобів масової інформації і т.д.

За такого підходу основоположним моментом у визначенні поняття шкоди, завданої злочином, буде наявність зв'язку шкоди, як підстави визнання особи потерпілою, з об'єктом злочинного посягання, як власне категорії, котра охороняється кримінальним законом. Тобто, така шкода повинна входити до поняття «наслідки злочину», а отже, охоплювати і можливість його вчинення. Для ґрунтовнішого розуміння цього моменту зупинимось на значенні категорії шкоди у визначенні характеру і ступеня суспільної небезпеки злочину, оскільки повністю поділяємо висловлену в літературі позицію, за якої «Заподіяна посяганням шкода визначає характер і ступінь суспільної небезпеки злочину» [8, С. 233], а тому, «характер і ступінь наслідків, що настали, відіграють роль критерію розмежування кваліфікованих і простих складів злочинів та інших правопорушень» [9, С. 18].

У науковій літературі з цього приводу зазначалося, що кримінально-процесуальний закон виокремлює дві основні форми завданої шкоди: злочинний результат і злочинні наслідки. Зокрема, у цьому контексті О. Піонтковський писав: «Результатом здійснення більшості злочинів є настання шкідливих змін в охоронюваних кримінальним законом суспільних відносинах. Такі зміни в теорії кримінального права прийнято іменувати злочинним результатом [10, С. 175]. Зрештою, встановлений теорією кримінального процесу поділ на злочинний результат та злочинні наслідки злочину, як форми завданої шкоди, до сьогоднішнього дня не піддавався сумніву.

- Ukrainy vid 20.03.2013 № 227 [On approval of the Standard agreement on participation in the fund of construction financing: The decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2013-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
19. Pro zakhyst prav spozhyvachiv: Zakon Ukrainy vid 12.05.1991 № 1023-XIII [On consumers' rights protection: The Law of Ukraine]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12?find=1&text=%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%BB#w1_1 [in Ukrainian].
20. Postanova Verkhovnoho Sudu № 501/3038/16-ts vid 30.06.2020 [The Supreme Court Decision no. 466/7758/18, delivered on 08.07.2020]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90143675> [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.2.25>

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ НАСЛІДКІВ ЗЛОЧИНУ У КРИМІНАЛІСТИЦІ

Євгеній Рожик

аспірант кафедри криміналістики

Національного університету «Одеська юридична академія» (Одеса, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-8186-2574

Анотація. У статті проводиться теоретичне дослідження поняття та сутності наслідків злочину в криміналістиці та інших науках кримінального циклу. Обґрунтовується, що наслідки злочину як категорія науки криміналістики є порівняно новою та такою, що проходить етап становлення. Вона більш притаманна іншим наукам кримінального циклу: кримінального права та кримінології тощо. У зв'язку з цим дослідження наслідків у криміналістиці варто проводити в концептуальному симбіозі з результатами наукових напрацювань у вказаних науках. Зазначається, що криміналістика за своєю суттю є прикладною, що обмежує та визначає предмет цієї роботи. Для термінологічної точності в цій статті буде проведено дослідження поняття та змісту наслідків злочину як із позицій криміналістики, так і інших наук кримінального циклу, що видається абсолютно виправданим.

На підставі аналізу категорій «сліди злочину» та «школа злочину» обґрунтовано, що вказані категорії поглинаються категорією «наслідки злочину». Так, найширшою категорією є «наслідки злочину», яка включає в себе сліди злочину, а також шкоду, завдану злочинцем. Так, усі сліди події злочину є наслідками злочину, так само і шкода злочину є наслідком злочину. Однак не всі наслідки злочину є шкодою самого злочину. Тобто наслідки злочину – це зміни в навколишньому матеріальному середовищі та ідеальні відображення, які виникають внаслідок події злочину та містять інформацію про слідову картину та злочинний результат.

Ключові слова: наслідки злочину, сліди злочину, злочинний результат, шкода, злочин.

THE CONCEPT AND ESSENCE OF THE CONSEQUENCES OF CRIME IN CRIMINALISTICS

Yevhenii Rozhuk

PhD Student at the Department of Criminalistics

National University "Odessa Law Academy" (Odessa, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-8186-2574

Abstract. The article conducts a theoretical study of the concept and essence of the consequences of crime in criminalistics and other sciences of the criminal cycle. It is substantiated that the consequences of crime as a category of criminalistics is relatively new and in its infancy. It is more typical to other sciences of the criminal cycle: criminal law and criminology, and so on. In this regard, the study of consequences in criminalistics should be conducted in conceptual symbiosis with the results of scientific developments in these sciences. It is noted that criminalistics is inherently applied, which limits and determines the subject of this work. For terminological accuracy, this article will study the concept and content of the consequences of the crime from the standpoint of criminalistics and other sciences of the criminal cycle, which seems absolutely justified.

Based on the analysis of the categories "traces of crime" and "consequences of crime", it is substantiated that these categories are absorbed by the category "consequences of crime". Yes, the broadest category is "the consequences of a crime." Which includes traces of the crime as well as the damage caused by the crime. Yes, all traces of a crime are the consequences of a crime, just as the harm of a crime is a consequence of a crime. However, not all the consequences of a crime are the harm of the crime itself. That is, the consequences of a crime are changes in the material environment and ideal reflections that arise as a result of the crime, and contain information about the trace picture and the criminal result.

Key words: consequences of a crime, traces of a crime, criminal result, harm, crime.

фіксовані відображення зовнішньої будови одного об'єкта на іншому (сліди-відображення). Сліди-відображення виникають унаслідок взаємодії двох об'єктів і достатньо поширені: це сліди рук людини, ніг, взуття, зубів, транспортних засобів, знарядь та інструментів тощо (Шепітько, 2010).

Звернемося до розуміння категорії «шкода». Так, найбільш детально вона розглянута серед наук кримінального циклу в кримінальному праві. Звертаємо увагу, що ми умисно не досліджуємо шкоду в інших науках, бо в наявній доктрині кримінального закону вона обмежена змістом суспільної небезпеки, що є обов'язковою ознакою злочину. Найбільш узагальнено теорія права визначає шкоду як негативні наслідки правопорушення (Малеин, 1965: 200). Існує думка, що шкода – це негативний наслідок (результат) певної дії, що проявляється у зменшенні або втраті (знищенні) певних благ (майнових чи немайнових), порівняно з тією ситуацією, коли б таких дій, що спричинили зменшення (втрату) взагалі не було (Кузьмін, 2007: 112). Вказане є додатковим підтвердженням нашої гіпотези про те, що наслідки злочину включають як сліди, так і шкоду злочину. Звичайно, в різних науках вона відіграє різне значення, що є абсолютно виправданим. Цікавою є позиція Я.О. Мотовіловкера, який із цього приводу вказує, що поняття шкоди, про яку йде мова в кримінально-процесуальному праві, є поняття матеріально-правове. З конкретної матеріально-правової норми, на думку процесуаліста, слідує відповідь не тільки про те, якому охоронюваному законом благу завдано шкоду, але і про те, хто є її суб'єктом (Мотовіловкер, 1969: 246).

Варто звернути увагу, що дослідження поняття шкоди злочину зачіпає цілий комплекс наукових проблем. Це зумовлено складністю, багатоплановістю самої природи злочинної шкоди, її антисоціальною значимістю і тим різноманіттям зв'язків, які виникають у суспільстві в процесі її заподіяння. Це пов'язано з тим, що шкода злочину – соціально-психологічне явище. З одного боку, шкода виступає як заключний елемент злочинного діяння, в якому втілюються об'єктивні і суб'єктивні властивості діяння особи злочинця, з іншого боку, шкода виражається в негативних змінах, які відбуваються під впливом злочинного діяння. Цим негативним впливом піддаються охоронювані державою суспільні відносини та інтереси, блага і цінності. Такі негативні зміни можуть існувати досить тривалий час після закінчення злочину, в низці випадків викликати нові негативні наслідків.

Висновки. Отже, на підставі аналізу категорій «сліди злочину» та «шкода злочину» можна дійти висновку, що наше твердження про те, що вони входять до категорії «наслідки злочину», є цілком виправданим та обґрунтованим. Так, найбільш широкою категорією є «наслідки злочину», яка включає в себе сліди злочину, а також шкоду, завдану злочиним. Так, всі сліди події злочину є наслідками злочину, так само і шкода злочину є наслідком злочину. Однак не всі наслідки злочину є шкодою самого злочину. Наприклад, ушкоджений замок дверей при незаконному проникненні до житла не є наслідком злочину, бо не належить до шкоди об'єкта злочину, яким виступає право на недоторканість житла.

Наслідки злочину – це зміни в навколишньому матеріальному середовищі, які, як зазначає М.П. Яблоков, можуть бути в живій та неживій природі. Так, зміни в неживій природі є простими формами відображення злочину і проявляються у вигляді матеріально фіксованих слідів, відбитків окремих особливостей (найчастіше зовнішньої будови) взаємодіючих об'єктів (або окремих частин), різного роду руйнувань, пошкоджень, деформації об'єктів, поділу їх на частини, а також у вигляді нашарувань тощо (Яблоков, 2001). У цьому випадку науковець описує власне сліди злочину у вузькому розумінні. Своєю чергою щодо живої природи автор зазначає, що це є більш складною формою цього процесу, має психофізіологічну природу формування і проявляється у вигляді уявних образів злочину загалом, окремих його моментів і учасників цього діяння, що виникають і закріплюються у свідомості і пам'яті людей (Яблоков, 2001). Вважаємо, що включення до категорії сліди злочину і «...уявних образів злочину <...>», що виникають і закріплюються у свідомості і пам'яті людей» є повністю виправданим та обґрунтованим. Як такі ідеальні відображення детерміновані лише самою подією злочину, тобто належать до її наслідків. До того ж тут не принципово, яка це інформація та хто є суб'єктом – сам злочинець, потерпілий чи свідок. Такі зміни у свідомості і пам'яті людей можуть викликати і негативний результат, наприклад, довготривале почуття страху може вплинути на психічне здоров'я особи, а у разі наявності причинно-наслідкового зв'язку також належить до наслідків злочину.

Варто звернути, що криміналістичне значення наслідків визначається, в першу чергу, можливістю встановлення істотних обставин події злочину та ідентифікації причетних осіб. Як зазначають Є.П. Іщенко, А.О. Топорков, значення наслідків злочину проявляється у вирішенні ідентифікаційних і діагностичних завдань. Перші мають на меті ототожнити об'єкт по слідах, встановити групу приналежності або спільне джерело походження, а при вирішенні діагностичних завдань насамперед з'ясовується механізм утворення слідів, тобто характер взаємодії об'єктів у момент слідоутворення (Іщенко, Топорков, 2005). Варто звернути увагу, що значення наслідків злочину проявляється і в тому, що вони виконують і превентивні завдання, бо дозволяють виявити фактори, що детермінують вчинення злочину та або усунути їх, або ускладнити вчинення нових злочинів у типових його проявах.

Обґрунтованою є позиція М.П. Яблокова, який зазначає, що незалежно від механізму формування наслідків однаково служать засобом пізнання події злочину, адже в сукупності дають уявлення про його основні характерні особливості. Інформація не існує поза відповідним інформаційним сигналом, що має свій інформаційний зміст і певну форму вираження (фізичну, знакову, образну і т.д.) (Яблоков, 2001).

Отже, наслідки злочину – це зміни в навколишньому матеріальному середовищі та ідеальні відображення, які виникають внаслідок події злочину, та містять інформацію про слідову картину та злочинний результат. У цьому контексті злочинний результат є шкодою завданою злочиним. З огляду на що дефініцію наслідки злочину не є суто теоретичною конструкцією, а мають конкретне криміналістичне значення.

Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко - Х.: Одіссеї, 2013. - 1104 с.

ЗМІСТ

Передмова

Кримінальний процесуальний кодекс України

Розділ I. Загальні положення

Глава 1. Кримінальне процесуальне законодавство України та сфера його дії

Стаття 1. Кримінальне процесуальне законодавство України

Стаття 2. Завдання кримінального провадження

Стаття 3. Визначення основних термінів Кодексу

Стаття 4. Дія Кодексу в просторі

Стаття 5. Дія Кодексу в часі

Стаття 6. Дія Кодексу за колом осіб

Глава 2. Засади кримінального провадження

Стаття 7. Загальні засади кримінального провадження

Стаття 8. Верховенство права

Глава 9. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов

Стаття 127. Відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому

1. Підозрюваний, обвинувачений, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження відшкодувати шкоду, завдану потерпілому, територіальній громаді, державі внаслідок кримінального правопорушення.

2. Шкода, завдана кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, може бути стягнута судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні.

3. Шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом.

1. Головний обов'язок держави полягає в утвердженні і забезпеченні прав і свобод людини, тому вся діяльність осіб, які ведуть кримінальне провадження, має бути спрямована на реальне забезпечення права і законних інтересів учасників цього провадження, і в першу чергу потерпілого, оскільки саме він зазнав суттєвого порушення його прав у результаті скоєння кримінального правопорушення, а не підозрюваний, обвинувачений. Мета кримінального провадження полягає не лише в притягненні до відповідальності особи, котра вчинила кримінальне правопорушення, а й усуненні його наслідків, зокрема, пов'язаних з порушенням майнових прав громадян, підприємств, установ, що потерпіли від учинення кримінального правопорушення.

2. Саме тому у новому КПК України було закріплено інститут відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням або незаконними рішеннями, діями або бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду (глава 9 КПК). Отже, аналіз норм цього інституту свідчить, що КПК передбачає відшкодування двох видів шкоди, які підлягають відшкодуванню (компенсації): відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому та відшкодування (компенсація) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів або суду підозрюваному, обвинуваченому. Слід звернути відразу увагу на застосовану законодавцем термінологію "відшкодування" та "компенсація". За етимологічним значенням "відшкодування" - це те, що повертається за зроблену шкоду, витрати, а "компенсація" (від лат. - відшкодування) - це відшкодування, зрівноваження, винагорода за що-небудь, а також сума, яку сплачують як відшкодування, винагороду; покриття витрат, утрат. Тобто в першу чергу закон передбачає відшкодування шкоди, а якщо вона неможлива, - то компенсацію.

3. Однак слід зазначити, що, закріпивши в КПК інститут відшкодування шкоди, законодавець навіть не визначив поняття шкоди та її різновиди, що є суттєвим недоліком, оскільки саме від цього на практиці нерідко залежить правильність розв'язання таких важливих питань, як визнання особи потерпілим, встановлення права на заявлення позову про відшкодування шкоди, а в деяких випадках - повне встановлення обставин предмета доказування, а відповідно і правильна кваліфікація діяння.

4. У юридичній літературі є багато визначень поняття шкоди. Так, на думку Б.В.

БК 67.9 (4 УКР) 308
У45

Україна. Закони.
У45 Кримінальний процесуальний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 15 вересня 2022 р. : (джерело документа: <https://zakon.rada.gov.ua>). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2022. – 516 с. – (Кодекси України)
ISBN 978-966-437-303-3.

У Кодексі станом на 15 вересня 2022 року подано останні зміни та доповнення, що набули чинності згідно із законами України: «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо урештєвлення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану» № 2462-IX від 27.07.2022; «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо обрання запобіжного заходу до військовослужбовців, які вчинили військові злочини під час дії воєнного стану» № 2531-IX від 16.08.2022.

БК 67.9 (4 укр) 308+67.308

(Використано публікації газети «Голос України»)

ISBN 978-966-437-303-3 © Видавець ПАЛИВОДА А. В., 2022

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 15 вересня 2022 року

(Джерело документа: <https://zakon.rada.gov.ua>)

Відповідальна за випуск А. В. Паливода
Коректор Ю. В. Паливода
Комп'ютерна верстка Ю. С. Спілон

Підписано до друку 15.09.2022 р. Формат 60x84 1/16 Умов. друк. арк. 28,14	Папір газетний Друк офсетний Гарнітура Arial Cyr	Зам. № 0560 Наклад 300 пр. ум.
---	--	-----------------------------------

Видавець – Паливода Алла Володимирівна
03061, м. Київ, пр-т В'їдраний, 95/Е; тел./моб. (098) 287-78-16, (095) 693-10-19
Свідство про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюдочувачів видавничої продукції (серія ДК № 283 від 18.12.2000 р.)

Віддруковано в друкарні ФОП ПАЛИВОДА А. В.
03061, м. Київ, пр-т В'їдраний, 95/Е; тел./моб. (098) 287-78-16

(Із змінами, внесеними згідно із Законами № 5076-VI від 05.07.2012, БВР, 2013, № 27, ст.282; № 222-VII від 18.04.2013, БВР, 2014, № 11, ст.131; № 314-VII від 23.05.2013, БВР, 2014, № 12, ст.183; № 406-VII від 04.07.2013, БВР, 2014, № 20-21, ст.712; № 721-VII від 16.01.2014, БВР, 2014, № 22, ст.801 – втрапав чинність на підставі Закону № 732-VII від 28.01.2014; № 726-VII від 16.01.2014, БВР, 2014, № 22, ст.805 – втрапав чинність на підставі Закону № 732-VII від 28.01.2014; № 746-VII від 21.02.2014, БВР, 2014, № 12, ст.188; № 767-VII від 23.02.2014, БВР, 2014, № 17, ст.593; № 1207-VII від 15.04.2014, БВР, 2014, № 26, ст.892; № 1235-VII від 06.05.2014, БВР, 2014, № 26, ст.902; № 1261-VII від 13.05.2014, БВР, 2014, № 28, ст.937; № 1631-VII від 12.08.2014, БВР, 2014, № 39, ст.2008; № 1669-VII від 07.10.2014, БВР, 2014, № 46, ст.2046; № 1697-VII від 14.10.2014, БВР, 2015, № 2-3, ст.12; № 1698-VII від 14.10.2014, БВР, 2014, № 47, ст.2051; № 1700-VII від 14.10.2014, БВР, 2014, № 49, ст.2056; № 1702-VII від 14.10.2014, БВР, 2014, № 50-51, ст.2057; № 63-VIII від 25.12.2014, БВР, 2015, № 6, ст.38; № 119-VIII від 15.01.2015, БВР, 2015, № 10, ст.61; № 191-VIII від 12.02.2015, БВР, 2015, № 21, ст.133; № 192-VIII від 12.02.2015, БВР, 2015, № 18, № 19-20, ст.132; № 193-VIII від 12.02.2015, БВР, 2015, № 21, ст.134; № 198-VIII від 12.02.2015, БВР, 2015, № 17, ст.118; № 218-VIII від 02.03.2015, БВР, 2015, № 17, ст.122; № 233-VIII від 04.03.2015, БВР, 2015, № 21, ст.135; № 394-VIII від 13.05.2015, БВР, 2015, № 28, ст.251; № 576-VIII від 02.07.2015, БВР, 2015, № 36, ст.360; № 613-VIII від 15.07.2015, БВР, 2015, № 35, ст.352; № 628-VIII від 16.07.2015, БВР, 2015, № 39, ст.374; № 629-VIII від 16.07.2015, БВР, 2015, № 43, ст.386; № 769-VIII від 10.11.2015, БВР, 2016, № 1, ст.1; № 771-VIII від 10.11.2015, БВР, 2015, № 49-50, ст.455; № 772-VIII від 10.11.2015, БВР, 2016, № 1, ст.2; № 835-VIII від 26.11.2015, БВР, 2016, № 2, ст.17; № 889-VIII від 10.12.2015, БВР, 2016, № 4, ст.43; № 901-VIII від 23.12.2015, БВР, 2016, № 4, ст.44; № 916-VIII від 24.12.2015, БВР, 2016, № 6, ст.56; № 1019-VIII від 18.02.2016, БВР, 2016, № 11, ст.127; № 1021-VIII від 18.02.2016, БВР, 2016, № 11, ст.129; № 1355-VIII від 12.05.2016, БВР, 2016, № 22, ст.453; № 1403-VIII від 02.06.2016, БВР, 2016, № 29, ст.535; № 1404-VIII від 02.06.2016, БВР, 2016, № 30, ст.542; № 1491-VIII від 07.09.2016, БВР, 2016, № 43, ст.735; № 1492-VIII від 07.09.2016, БВР, 2016, № 43, ст.736 – положення щодо застосування пробаційних програм набирають чинності з 1 січня 2018 року; № 1774-VIII від 06.12.2016, БВР, 2017, № 2, ст.25; № 1791-VIII від 20.12.2016, БВР, 2017, № 4, ст.42; № 1798-VIII від 21.12.2016, БВР, 2017, № 7-8, ст.50; № 1950-VIII від 16.03.2017, БВР, 2017, № 17, ст.204; № 2136-VIII від 13.07.2017, БВР, 2017, № 35, ст.376; № 2147-VIII від 03.10.2017, БВР, 2017, № 48, ст.436; № 2205-VIII від 14.11.2017, БВР, 2017, № 51-52, ст.448; № 2213-VIII від 16.11.2017, БВР, 2017, № 49-50, ст.444 – норми щодо застосування під час судового розгляду відеозаписувальних технічних засобів набирають чинності з 1 січня 2019 року)

(Щодо визнання неконституційними окремих положень див. Рішення Конституційного Суду № 1-рп/2017 від 23.11.2017)

3

Кримінальний процесуальний кодекс України

2. Витрати, пов'язані із участю потерпілих у кримінальному провадженні, залученням та участю перекладачів для перекладу показань підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача та цивільного відповідача, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України. Залучення сторонню обвинувачення спеціалістів, експертів спеціалізованих державних установ, проведення експертизи (обстежень і досліджень) за дорученням слідчого судді або суду здійснюються за рахунок коштів, що за цільовим призначенням виділяються таким установам із Державного бюджету України.

(Частина друга статті 122 із змінами, внесеними згідно із Законами № 314-VII від 23.05.2013, № 720-IX від 17.06.2020)

3. Потерпілим, цивільним позивачам, свідкам оплачуються проїзд, наймання житла та добові (у разі переїзду до іншого населеного пункту), а також компенсація за втрачений заробіток чи відрив від звичайних занять. Компенсація за втрачений заробіток обчислюється пропорційно від розміру середньомісячного заробітку, а компенсація за відрив від звичайних занять – пропорційно від розміру мінімальної заробітної плати.

4. Експертам, спеціалістам, перекладачам оплачуються проїзд, а також добові в разі переїзду до іншого населеного пункту. Експертам, спеціалістам і перекладачам повинна бути сплачена винагорода за виконану роботу, якщо це не є їх службовим обов'язком.

5. Граничний розмір компенсації витрат, пов'язаних із залученням потерпілих, свідків, спеціалістів та експертів, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 123. Витрати, пов'язані із зберіганням і пересиланням речей і документів

1. Витрати, пов'язані із зберіганням і пересиланням речей і документів, здійснюються за рахунок Державного бюджету України в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

2. Граничний розмір витрат, пов'язаних із зберіганням і пересиланням речей і документів, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 124. Розподіл процесуальних витрат

1. У разі ухвалення обвинувального вироку суд стягує з обвинуваченого на користь потерпілого всі здійснені ним документально підтверджені процесуальні витрати. За відсутності в обвинуваченого коштів, достатніх для відшкодування зазначених витрат, вони компенсуються потерпілому за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом для компенсації шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

104

Кримінальний процесуальний кодекс України

2. У разі ухвалення обвинувального вироку суд стягує з обвинуваченого на користь держави документально підтверджені витрати на залучення експерта.

3. Якщо суд апеляційної чи касаційної інстанції, не приймаючи рішення про новий судовий розгляд, змінить судове рішення або ухвалить нове, він відповідно змінює розподіл процесуальних витрат.

(Частина третя статті 124 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2147-VIII від 03.10.2017)

Стаття 125. Визначення розміру процесуальних витрат

1. Суд за клопотанням осіб має право визначити грошовий розмір процесуальних витрат, які повинні бути їм компенсовані.

Стаття 126. Рішення щодо процесуальних витрат

1. Суд вирішує питання щодо процесуальних витрат у вироку суду або ухвалою.

2. Сторони кримінального провадження, свідки, експерти, спеціалісти, перекладачі мають право оскаржити судові рішення щодо процесуальних витрат, якщо це стосується їхніх інтересів.

**Глава 9
ВІДШКОДУВАННЯ (КОМПЕНСАЦІЯ) ШКОДИ
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ,
ЦИВІЛЬНИЙ ПОЗОВ,
ВИПЛАТА ВИНАГОРОДИ ВИКРИВАЧУ**
(Назва глави 9 в редакції Закону № 198-IX від 17.10.2019)

Стаття 127. Відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому

1. Підозрюваний, обвинувачений, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження відшкодувати шкоду, завдану потерпілому, територіальній громаді, державі внаслідок кримінального правопорушення.

2. Шкода, завдана кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, може бути стягнута судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні.

3. Шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом.

105

Кримінальний кодекс України

Документ **2341-III**, чинний, поточна редакція – **Редакція від 28.04.2023**, підстава - [2997-IX](#)

Інформація Зберегти Картка документа Зміст документа Пошук у тексті Текст для друку

28.04.2023

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
[№ 2953-III від 17.01.2002](#), ВВР, 2002, № 17, ст.121
[№ 3075-III від 07.03.2002](#), ВВР, 2002, № 30, ст.206
[№ 430-IV від 16.01.2003](#), ВВР, 2003, № 14, ст.95
[№ 485-IV від 06.02.2003](#), ВВР, 2003, № 14, ст.104
[№ 662-IV від 03.04.2003](#), ВВР, 2003, № 27, ст.209
[№ 668-IV від 03.04.2003](#), ВВР, 2003, № 26, ст.198
[№ 669-IV від 03.04.2003](#), ВВР, 2003, № 26, ст.199

Кримінальний кодекс України

zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n313

призначає покарання, узгоджене сторонами угоди

28.04.2023

внесеними згідно із Законами [№ 270-IV від 15.04.2008](#), [№ 402-IV від 17.11.2011](#), [№ 403-IV від 13.04.2012](#), [№ 2617-VIII від 22.11.2018](#)

Стаття 66. Обставини, які пом'якшують покарання

- При призначенні покарання обставинами, які його пом'якшують, визнаються:
 - з'явлення із зізнанням, шире каяття або активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення;
 - добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди;
 - надання медичної або іншої допомоги потерпілому безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення;
 - вчинення кримінального правопорушення неповнолітнім;
 - вчинення кримінального правопорушення жінкою в стані вагітності;
 - вчинення кримінального правопорушення внаслідок збігу тяжких особистих, сімейних чи інших обставин;
 - вчинення кримінального правопорушення під впливом погрози, примусу або через матеріальну, службову чи іншу залежність;
 - вчинення кримінального правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного жорстоким поведінням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого;
 - вчинення кримінального правопорушення з перевищенням меж крайньої необхідності;
 - виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, поєднане з вчиненням кримінального правопорушення у випадках, передбачених цим Кодексом.
- При призначенні покарання суд може визнати такими, що його пом'якшують, і інші обставини, не зазначені в частині першій цієї статті.
- Якщо будь-яка з обставин, що пом'якшує покарання, передбачена в статті [Особливої частини](#) цього Кодексу як ознака кримінального правопорушення, що впливає на його кваліфікацію, суд не може ще раз враховувати її при призначенні покарання як таку, що його

(Частина шоста статті 100 доповнено абзацом сьомим згідно із Законом № 772-VIII від 10.11.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1791-VIII від 20.12.2016)

7. У випадках, передбачених пунктами 2, 4 та абзацом сьомим частини шостої цієї статті, слідчий за погодженням із прокурором або прокурор звертається з відповідним клопотанням до слідчого судді місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, – до слідчого судді Вищого антикорупційного суду, або до суду під час судового провадження, яке розглядається згідно із статтями 171–173 цього Кодексу. Прокурор у випадку, передбаченому абзацом сьомим частини шостої цієї статті, не пізніше наступного робочого дня з моменту постановлення ухвали слідчого судді, суду надсилає копію цієї ухвали Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, а також вживає невідкладних заходів щодо передачі цих активів Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

(Частина сьома статті 100 в редакції Закону № 772-VIII від 10.11.2015; із змінами, внесеними згідно із Законами № 1021-VIII від 18.02.2016, № 2447-VIII від 07.06.2018, № 720-IX від 17.06.2020)

8. Реалізація, технологічна переробка або знищення речових доказів у випадках, передбачених цією статтею, здійснюється в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, а у випадках, якщо такі речові докази передані Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, – відповідно до закону та прийнятих на його виконання актів законодавства.

(Частина восьма статті 100 із змінами, внесеними згідно із Законом № 772-VIII від 10.11.2015)

9. Питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів, які були надані суду, вирішуються судом під час ухвалення судового рішення, яким закінчується кримінальне провадження. Такі докази і документи повинні зберігатися до набрання рішенням законної сили. У разі закриття кримінального провадження слідчим або прокурором питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів вирішуються ухвалою суду на підставі відповідного клопотання, яке розглядається згідно із статтями 171–174 цього Кодексу. При цьому:

1) гроші, цінності та інше майно, які підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та/або зберегли на собі його сліди, конфіскуються, крім

88

випадків, коли власник (законний володілець) не знав і не міг знати про їх незаконне використання. У такому разі зазначені гроші, цінності та інше майно повертаються власнику (законному володільцю);

2) гроші, цінності та інше майно, які призначалися (використовувалися) для шкідливого вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення, конфіскуються;

3) майно, що було предметом кримінального правопорушення, пов'язаного з незаконним обігом, та/або вилучене з обігу, передається відповідним установам або знищується;

4) майно, яке не має ніякої цінності і не може бути використане, знищується, а у разі необхідності – передається до криміналістичних колекцій експертних установ або заінтересованим особам на їх прохання;

5) гроші, цінності та інше майно, що були предметом кримінального правопорушення або іншого суспільно небезпечного діяння, конфіскуються, крім тих, які повертаються власнику (законному володільцю), а якщо його не встановлено – переходять у власність держави в установленому Кабінетом Міністрів України порядку;

6) гроші, цінності та інше майно, що одержані фізичною або юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від нього, а також майно, в яке їх було повністю або частково перетворено, конфіскуються;

(Пункт 6 частини дев'ятої статті 100 в редакції Закону № 314-VII від 23.05.2013)

6-1) майно (грошові кошти або інше майно, а також доходи від них) засудженого за вчинення корупційного злочину, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, його пов'язаної особи конфіскується, крім у суді не підтверджено законності підстав набуття прав на таке майно.

Пов'язаними особами засудженого є юридичні особи, які при його сприянні отримали у власність чи користування зазначене майно.

Якщо суд визнає відсутність законних підстав набуття прав на частину майна, то конфіскується ця частина майна засудженого, а у разі неможливості виділення такої частини – її вартість. У разі неможливості конфіскації майна, законність підстав набуття прав на яке не було підтверджено, на засудженого покладається обов'язок сплатити вартість такого майна;

(Частина дев'яту статті 100 доповнено новим пунктом 6-1 згідно із Законом № 198-VIII від 12.02.2015)

7) документи, що є речовими доказами, залишаються в матеріалах кримінального провадження протягом усього часу їх зберігання.

(Частина дев'ята статті 100 в редакції Закону № 222-VII від 18.04.2013)

10. Під час вирішення питання щодо спеціальної конфіскації насамперед має бути вирішене питання про повернення грошей, цінностей та іншого

89

Стаття 53. залучення захисника для проведення окремої процесуальної дії

1. Слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд залучають захисника для проведення окремої процесуальної дії в порядку, передбаченому статтею 49 цього Кодексу, виключно у невідкладних випадках, коли є потреба у проведенні невідкладної процесуальної дії за участю захисника, а завчасно повідомлений захисник не може прийти для участі у проведенні процесуальної дії чи забезпечити участь іншого захисника або якщо підозрюваний, обвинувачений виявив бажання, але ще не встиг залучити захисника або прибуття обраного захисника неможливе.

2. Запросити захисника до участі в окремій процесуальній дії має право і сам підозрюваний, обвинувачений. Якщо потреби у проведенні невідкладних процесуальних дій за участю захисника немає і коли неможливе прибуття захисника, обраного підозрюваним, обвинуваченим, протягом двадцяти чотирьох годин, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право запропонувати підозрюваному, обвинуваченому залучити іншого захисника.

3. Під час проведення окремої процесуальної дії захисник має ті ж самі права й обов'язки, що й захисник, який здійснює захист протягом кримінального провадження.

4. Захисник як до процесуальної дії, так і після неї має право зустрічатися з підозрюваним, обвинуваченим для підготовки до проведення процесуальної дії або обговорення її результатів.

5. Здійснення захисту під час проведення окремої процесуальної дії не покладає на захисника обов'язку надалі здійснювати захист у всьому кримінальному провадженні або на окремій його стадії.

Стаття 54. Відмова від захисника або його заміна

1. Підозрюваний, обвинувачений має право відмовитися від захисника або замінити його.

2. Якщо підозрюваний, обвинувачений наполягає на відмові від захисника, слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані організувати зустріч захисника з підозрюваним, обвинуваченим. У разі якщо підозрюваний, обвинувачений особисто та безпосередньо повідомляє захиснику про небажання мати захисника, заміну захисника після конфіденційної розмови із захисником, така відмова або заміна фіксується у протоколі процесуальної дії або журналі судового засідання.

Не є підставою для відмови слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом в зустрічі захисника з підозрюваним, обвинуваченим наявність письмової заяви про відмову підозрюваного, обвинуваченого від захисника або письмового клопотання про його заміну до внесення відповідної інформації до протоколу процесуальної дії або журналу судового засідання.

52

Відмова уповноваженою особою в зустрічі підозрюваного, обвинуваченого із захисником, стосовно якого є заява про відмову чи клопотання про заміну, до відповідної фіксації у протоколі процесуальної дії або журналі судового засідання тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

(Частина друга статті 54 в редакції Закону № 1637-IX від 14.07.2021)

3. Відмова від захисника не приймається у випадку, якщо його участь є обов'язковою. У такому випадку, якщо підозрюваний, обвинувачений відмовляється від захисника і не залучає іншого захисника, захисник повинен бути залучений у порядку, передбаченому статтею 49 цього Кодексу, для здійснення захисту за призначенням.

§ 4. Потерпілий і його представник

Стаття 55. Потерпілий

1. Потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди, а також адміністратор за випуском облігацій, який відповідно до положень Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» діє в інтересах власників облігацій, яким кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди.

(Частина перша статті 55 із змінами, внесеними згідно із Законом № 738-IX від 19.06.2020)

2. Права і обов'язки потерпілого виникають в особі з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого.

Потерпілому вручається пам'ятка про процесуальні права та обов'язки особою, яка прийняла заяву про вчинення кримінального правопорушення.

3. Потерпілим є також особа, яка не є заявником, але якій кримінальним правопорушенням завдана шкода і у зв'язку з чим вона після початку кримінального провадження подала заяву про залучення її до провадження як потерпілого.

4. Потерпілим не може бути особа, якій моральна шкода завдана як представнику юридичної особи чи певної частини суспільства.

5. За наявності очевидних та достатніх підстав вважати, що заява, повідомлення про кримінальне правопорушення або заява про залучення до провадження як потерпілого подана особою, якій не завдано шкоди, зазначеної у частині першій цієї статті, слідчий або прокурор вносить вмотивовану постанову про відмову у визнанні потерпілим, яка може бути оскаржена слідчому судді.

53

 Серія юридична

One of the main requirements to the inspection of the place of traffic accident is its emergency. Place of the traffic accident is characterized by the traffic situation, therefore, the investigator's task is to fix it promptly and properly, as experience has proven, the clear allocation of functions and duties of the members of Operational-Investigation Groups at the place of traffic accident is one of conditions of complete and qualitative investigative activity, also the role of the specialist should be kept in mind who, due to his skills and knowledge, is called to facilitate the investigating bodies to detect and fix the facts necessary for the prompt and correct decisions on the issues arising in the process of the crime investigation.

It is important that, when registering the fact of criminal abuse related to the traffic rules violation in the Unified state register of preliminary investigation, it is necessary to indicate the information about all traffic accident participants (point 10.5 Instruction No. 700), so, all the participants of traffic accident can be an additional source of criminalist information.

Investigator, auto-technical specialist, workers of State traffic inspection, patrol service, criminal investigation, operative officer and emergency commissioner play an inalienable role when investigating this category of crimes.

Key words: traffic accident, Operational-Investigation Groups, the State Traffic Inspection, patrol service, emergency commissioner.

Стаття надійшла 17 березня 2014 р.

УДК 343.7

О. В. Козак

ПРО ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАПОДІЯННЯ МАЙНОВОЇ ШКОДИ

Досліджено поняття «майнова шкода», «матеріальна шкода», «криміналізація», а також підстави криміналізації, зокрема за діяння, якими протиправно спричиняється майнова шкода, та формулюються проблемні питання кримінального права у сфері встановлення кримінальної відповідальності за майнову шкоду, визначення санкцій за ці злочини, а також співвідношення норм кримінального права з нормами інших галузей права, зміст яких визначає умови настання кримінальної відповідальності за заподіяння майнової шкоди, що має істотне значення для правозастосовної діяльності у сфері боротьби зі злочинністю.

Ключові слова: майнова шкода, суспільна небезпечність, криміналізація, підстави і критерії криміналізації.

Постановка проблеми. Суспільна шкідливість і небезпечність протиправного заподіяння майнової шкоди є загальновизнаною. Тому

криміналізацію та встановлення покарань за нього. Результати дослідження розглядаються як підґрунтя для удосконалення законодавства про кримінальну відповідальність за злочини, якими спричинюється майнова шкода.

Виклад основних положень. Поняття «майнова шкода» або «шкода майнового характеру» в кримінальну праві розглядається як один із видів матеріальної шкоди, поняття якої є загальним для перших і разом з фізичною шкодою (шкодою фізичного характеру) утворюють зміст поняття «матеріальна шкода». Діяння, що є посяганнями, спрямованими на спричинення майнової шкоди, становлять зміст значної частки злочинних посягань, а також кримінально-правових норм, якими встановлюється кримінальна відповідальність за них. Під спричиненням майнової шкоди розуміють настання негативних змін для об'єктів правової охорони у вигляді кількісного або якісного зменшення споживчої вартості речей (речі) матеріального світу чи їх повної втрати володільцем, що призводить до зменшення майнового фонду останнього, або шляхом перешкоджання очікуваному надходженню майна у повному обсязі до фондів особи, яка має право на них, наслідком якого є упущена вигода.

Поняття «майно» у словнику української мови тлумачиться як речі, які комусь належать на правах власності [1, с. 129]. Відповідно ж до ст. 190 Цивільного кодексу України (далі – ЦК), майном як особливим об'єктом цивільних прав вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. А поняття речі надається у ст. 179 ЦК як предмета матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки. Речі, зокрема гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага визначаються видами об'єктів цивільних прав (ст. 177 ЦК). В Україні законом закріплюється право приватної (ст. 325 ЦК), державної та комунальної власності (ст. 41 Конституції України (далі – Конституції), ст.ст. 326, 327 ЦК) і право власності Українського народу (ст. 13 Конституції та ст. 324 ЦК). Поняття і зміст власності визначаються у ст.ст. 316 та 317 ЦК [2; 3].

Отож, поняття майнової шкоди, завданої злочином, можна сформулювати як спричинення діянням, яке містить склад злочину, негативних змін для реалізації прав власності суб'єктами цивільно-правових відносин, пов'язаних з об'єктами цивільних прав: речами, зокрема грошима та цінними паперами, іншим майном, майновими

_____ **НАУКОВИЙ ВІСНИК 2 '2014** _____
_____ **Львівського державного університету внутрішніх справ** _____

правами, результатами робіт, послугами, результатами інтелектуальної, творчої діяльності, інформацією, а також іншими матеріальними і нематеріальними благами, у вигляді кількісного або якісного зменшення їх споживчої вартості чи їх повної втрати володільцем, що призводить до зменшення його майнового фонду, або шляхом перешкоджання очікуваному у повному обсязі надходженню до фондів особи, яка має на те право, певних благ, наслідком якого є упущена вигода. Майнова шкода може спричинитись злочином народу, фізичним та юридичним особам, державі, а також територіальній громаді.

Залежно від виду об'єктів цивільних прав, яким злочином спричиняється майнова шкода, розміру такої шкоди, предмета посягання, встановленого порядку його правового обігу, а також інших юридично значущих об'єктивних і суб'єктивних ознак суспільно небезпечного діяння, законодавець у нормах Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК) визначає об'єкт кримінально-правової охорони, а також формулює ознаки конкретного виду злочину та встановлює, які види і розміри покарання можуть застосовуватися до винних у його вчиненні осіб. Суворість санкції кримінально-правової норми є найважливішим чинником, який вказує на оцінку законодавцем ступеня суспільної небезпечності передбаченого в ній злочину. Саме розміри покарання у виді позбавлення волі та штрафу – в основі класифікації злочинів залежно від ступеня тяжкості у ст. 12 КК.

Дослідженню поняття «криміналізація» та пов'язаних із ним суспільних явищ приділяли увагу П. Л. Фріс, О. М. Яковлев, А. В. Наумов та інші вчені. Усі визначення поняття «криміналізація» П. Л. Фріс поділяє на дві порівняно самостійні групи. Перша визначає криміналізацію у широкому розумінні, не тільки як закріплення в законі ознак нових складів злочину, а й зміни у санкціях норм, якими обтяжується кримінальна відповідальність, запровадження нормативних обмежень застосування звільнення від кримінальної відповідальності та покарання, а також інших негативних правових наслідків для суб'єкта злочину. Інша – це більш традиційне визначення криміналізації як легальне визначення діяння злочином [4, с. 247–248].

Наведені аргументи про визначення криміналізації у широкому розумінні вбачаються недостатньо переконливими, бо необгрунтовано розширюють його за межі процесів, пов'язаних із криміналізацією, зокрема щодо обтяжуючих змін у санкціях норм, нормативних обмежень звільнення від кримінальної відповідальності та покарання, а також інших негативних правових наслідків для суб'єкта злочину.

Про судову практику в справах: x +

zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text

Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи

Документ v0002700-03, поточна редакція – **Прийняття** від 07.02.2003

Інформація Зберегти Картка документа Зміст документа Пошук у тексті Текст для друку

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

07.02.2003 N 2

Про судову практику в справах
про злочини проти життя та здоров'я особи

Відповідно до статей 3 і 27 Конституції України ([254к/96-РР](#)) людина, її життя і здоров'я, честь і гідність,

↑
вгору

Про судову практику в справах: x +

zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text

Під жорстоким поведінням слід розуміти безжалісні, грубі діяння, які завдають потерпілому фізичних чи психічних страждань (мордування, систематичне заподіяння тілесних ушкоджень чи побоїв, позбавлення їжі, води, одягу, житла тощо). Систематичним приниженням людської гідності є тривале принизливе ставлення до потерпілого (постійні образи, глумління над ним тощо).

29. Вирішуючи цивільний позов у кримінальній справі про відшкодування матеріальної чи моральної шкоди, заподіяної внаслідок смерті, каліцтва або іншого ушкодження здоров'я потерпілого (витрат на лікування, посилене харчування, протезування, сторонній догляд, поховання тощо), суди повинні керуватися відповідним цивільним законодавством і виходити з роз'яснень із цих питань, які містяться в постановках Пленуму Верховного Суду України від 27 березня 1992 р. N 6 ([v0006700-92](#)) "Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди" та від 31 березня 1995 р. N 4 ([v0004700-95](#)) "Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди" з наступними змінами.

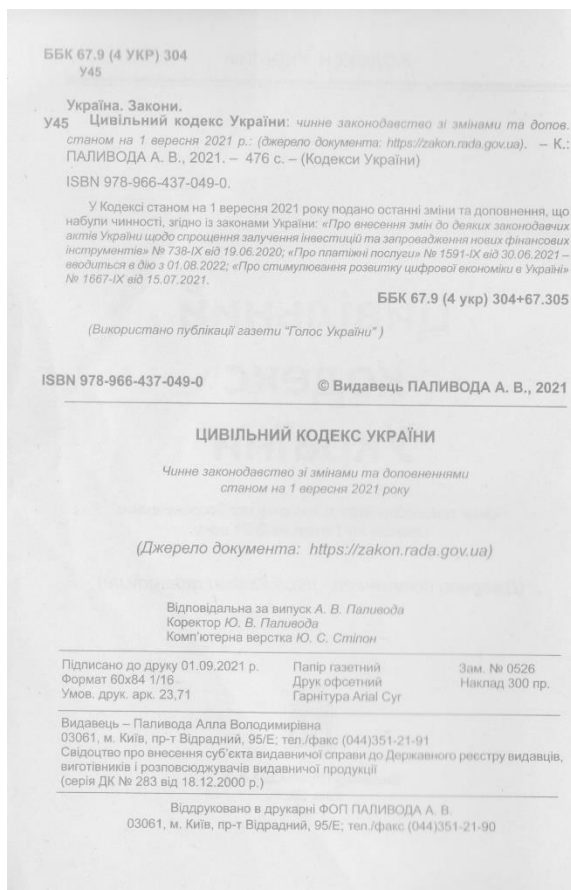
30. Відповідно до вимог статей 23 і 23-2 КПК ([1001-05](#)) судам необхідно з'ясувати причини й умови, що сприяли вчиненню вбивств чи заподіяння тілесних ушкоджень, реагувати окремими ухвалами (постановами) на недоліки в запобіганні протиправній поведінці осіб та нежиття передбачених законом заходів за заявами громадян про факти посягання на їх життя та здоров'я.

31. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Пленуму Верховного Суду України від 1 квітня 1994 р. N 1 ([v0001700-94](#)) "Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я людини" з наступними змінами.

Голова
Верховного Суду України

В.Т.Маляренко

↑
вгору

ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356)

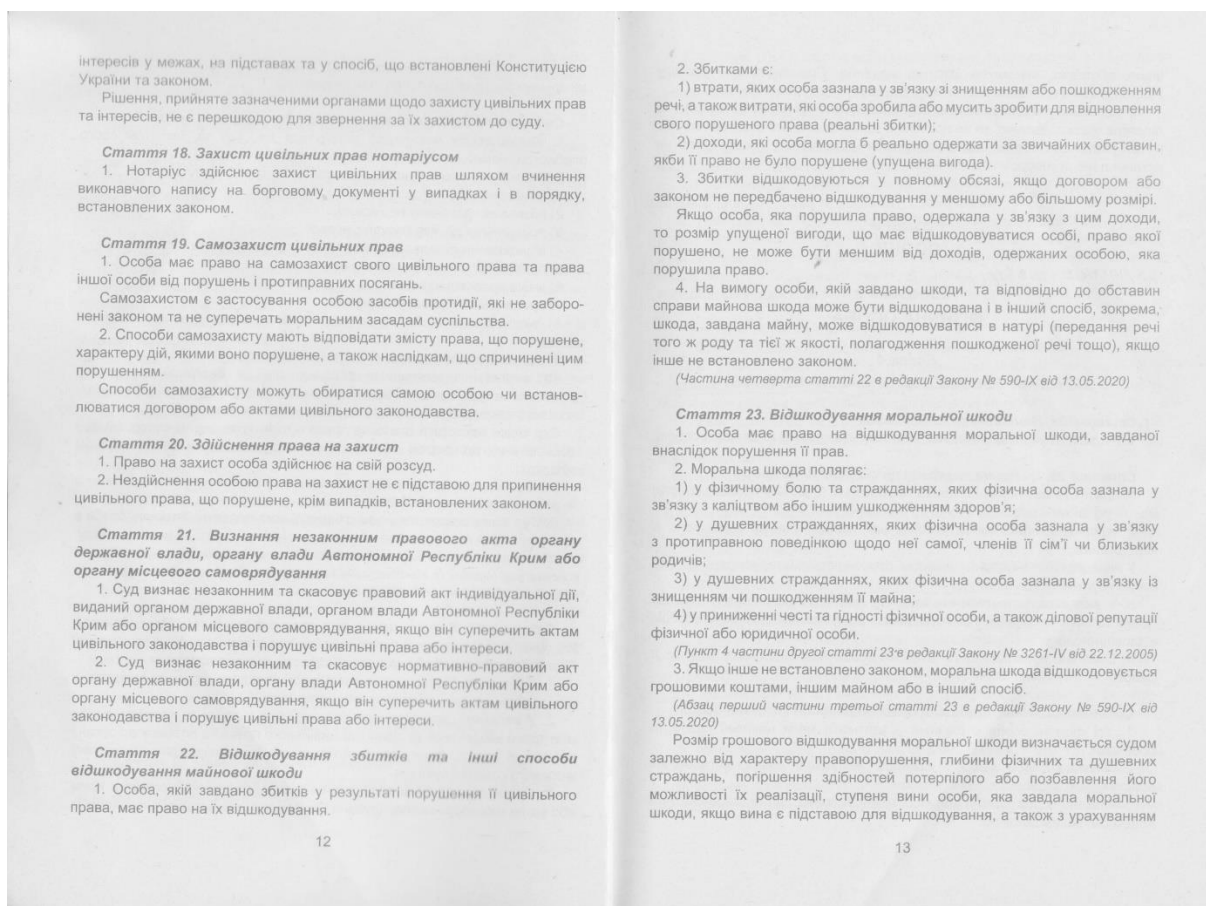
(Із змінами, внесеними згідно із Законами № 980-IV від 19.06.2003, ВВР, 2004, № 2, ст.6; № 1255-IV від 18.11.2003, ВВР, 2004, № 11, ст.140; № 1713-IV від 12.05.2004, ВВР, 2004, № 33-34, ст.403; № 2135-IV від 02.11.2004, ВВР, 2005, № 2, ст.37; № 2146-IV від 03.11.2004, ВВР, 2005, № 2, ст.39; № 2450-IV від 03.03.2005, ВВР, 2005, № 13, ст.234; № 2452-IV від 03.03.2005, ВВР, 2005, № 16, ст.257; № 2620-IV від 02.06.2005, ВВР, 2005, № 26, ст.352; № 2664-IV від 16.06.2005, ВВР, 2005, № 31, ст.420; № 2705-IV від 23.06.2005, ВВР, 2005, № 33, ст.427; № 2710-IV від 23.06.2005, ВВР, 2005, № 32, ст.423; № 2798-IV від 06.09.2005, ВВР, 2005, № 42, ст.464; № 3165-IV від 01.12.2005, ВВР, 2006, № 12, ст.102; № 3201-IV від 15.12.2005, ВВР, 2006, № 13, ст.110; № 3261-IV від 22.12.2005, ВВР, 2006, № 15, ст.127; № 3348-IV від 17.01.2006, ВВР, 2006, № 19-20, ст.161; № 3456-IV від 22.02.2006, ВВР, 2006, № 27, ст.234; № 3480-IV від 23.02.2006, ВВР, 2006, № 31, ст.268; № 185-V від 21.09.2006, ВВР, 2006, № 46, ст.456; № 501-V від 20.12.2006, ВВР, 2007, № 11, ст.93; № 524-V від 22.12.2006, ВВР, 2007, № 10, ст.87; № 1111-V від 31.05.2007, ВВР, 2007, № 44, ст.512; № 509-VI від 16.09.2008, ВВР, 2008, № 48, ст.358; № 514-VI від 17.09.2008, ВВР, 2008, № 50-51, ст.384; № 661-VI від 12.12.2008, ВВР, 2009, № 15, ст.190; № 675-VI від 17.12.2008, ВВР, 2009, № 15, ст.192; № 692-VI від 18.12.2008, ВВР, 2009, № 17, ст.236; № 800-VI від 25.12.2008, ВВР, 2009, № 19, ст.257; № 1055-VI від 03.03.2009, ВВР, 2009, № 29, ст.393; № 1254-VI від 14.04.2009, ВВР, 2009, № 36-37, ст.511; № 1390-VI від 21.05.2009, ВВР, 2009, № 39, ст.559; № 1559-VI від 17.11.2009, ВВР, 2010, № 1, ст.2; № 1568-VI від 25.06.2009, ВВР, 2010, № 1, ст.5; № 1617-VI від 24.07.2009, ВВР, 2010, № 2-3, ст.11; № 1702-VI від 05.11.2009, ВВР, 2010, № 5, ст.40)

(Офіційне тлумачення до Кодексу див. в Рішенні Конституційного Суду № 31-рп/2009 від 10.12.2009)

(Офіційне тлумачення до Кодексу див. в Рішенні Конституційного Суду № 1-рп/2010 від 12.01.2010)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами № 1822-VI від 21.01.2010, ВВР, 2010, № 10, ст.106; № 1878-VI від 11.02.2010, ВВР, 2010, № 18, ст.141; № 2257-VI від 14.05.2010, ВВР, 2010, № 28, ст.354; № 2258-VI від 18.05.2010, ВВР, 2010, № 29, ст.392; № 2289-VI від 01.06.2010, ВВР, 2010, № 33, ст.471; № 2328-VI від 15.06.2010, ВВР, 2010, № 32, ст.449; № 2367-VI від 29.06.2010, ВВР, 2010, № 34, ст.486; № 2398-VI від 01.07.2010, ВВР, 2010, № 38, ст.509; № 2435-VI від 06.07.2010, ВВР, 2010, № 46, ст.539; № 2457-VI від 08.07.2010, ВВР, 2010, № 48, ст.564; № 2510-VI від 09.09.2010, ВВР, 2011, № 4, ст.20; № 2518-VI від 09.09.2010, ВВР, 2011, № 4, ст.22; № 2527-VI від 21.09.2010, ВВР, 2011, № 5, ст.29; № 2555-VI від 23.09.2010, ВВР, 2011, № 6, ст.41; № 2677-VI від 04.11.2010, ВВР, 2011, № 19-20, ст.142; № 2735-VI від 02.12.2010, ВВР, 2011, № 21, ст.144; № 2741-VI від 02.12.2010, ВВР, 2011, № 18, ст.123; № 2756-VI від 02.12.2010, ВВР, 2011, № 23, ст.160; № 2825-VI від

3

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

УДК 347. 151/161 [477.87+439+437+439.22]

Булеца Сібілла Богданівна

**ПРАВО ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НА ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я
ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ:
ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РЕГУЛЮВАННЯ В
УКРАЇНІ, УГОРСЬКІЙ, СЛОВАЦЬКІЙ ТА ЧЕСЬКІЙ
РЕСПУБЛІКАХ**

Спеціальність 12.00.03 - цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2005

У підрозділі 4.3 “Захист життя та здоров'я шляхом компенсації моральної шкоди” проведено порівняльний аналіз компенсації моральної шкоди та проблем, які виникають при застосуванні цього способу захисту порушеного права. Зазначається, що внаслідок певних діянь у відповідній ситуації та конкретних обставинах виникають порушення права на життя та здоров'я. Немайна шкода в Угорщині визнається як пряме чи непряме перешкоджання існуванню та розвитку особистих цінностей (життя, здоров'я). Порушенням особистих цінностей знижується рівень нормальної життєдіяльності людини. Відшкодуванню підлягають лише збитки, заподіяні протиправними діяннями, і порушують суб'єктивні права особи (майнові - відшкодування збитків у зв'язку з викраденням речей пацієнта із камери схову або особисті немайнові - пошкодження здоров'я). Відзначається, що поняття “фізичні страждання” не збігається за своїм змістом з поняттями “фізична шкода” чи “шкода здоров'ю”. Фізична шкода являє собою будь-які негативні зміни в організмі людини, що перешкоджають його благополучному біологічному функціонуванню, тобто нормальному з медичної точки зору протіканню всіх психофізіологічних процесів в організмі людини. Заподіяння фізичної шкоди суб'єкту спричиняє йому біль і страждання (невротичні стани), призводить до втрати щастя у житті. Якщо шкода завдана особі, то можна вести мову про втрати немайнового характеру (що включають в себе фактичне порушення законних прав) і відсутність наслідків майнового характеру.

Враховуючи те, що проблемою компенсації моральної шкоди залишається нарахування її розміру, пропонується, щоб при призначенні відшкодування враховувалися: 1) тяжкість порушення права; 2) тривалість порушення (чим довше триває порушення, тим більший розмір компенсації - і навпаки); 3) кількість порушених особистих немайнових прав. Майновий або фізичний стан потерпілого у цьому випадку немає значення; 4) суд може відмовити у відшкодуванні шкоди, якщо позивач сам порушив закон і при цьому був травмований.

У дисертації проаналізована також така категорія відшкодування у цій галузі, як “винагорода за біль”. Запропоновано введення компенсації моральної шкоди при порушенні договору на лікування, коли має компенсуватися “психічна шкода”, завдана порушенням договору (пред'явлення позову у зв'язку з наданням неякісної медичної допомоги), тобто компенсація певних хвилювань, викликаних фізичними стражданнями.

У **Висновках** містяться загальні підсумки результатів, одержаних у процесі дисертаційного дослідження Основними з них є такі:

1) право на життя не має економічного або майнового змісту, право ж на здоров'я в деяких випадках може мати грошову оцінку. Ці права

відшкодується власником (володільцем) цього майна з урахуванням його матеріального становища.

Шкода відшкодується з урахуванням майнового становища власника (володільця) майна, якому завдана шкода.

Розмір відшкодування шкоди не може перевищувати вартості майна, яке рятувалося.

Глава 81

СТВОРЕННЯ ЗАГРОЗИ ЖИТТЮ, ЗДОРОВ'Ю, МАЙНУ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ АБО МАЙНУ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

Стаття 1163. Усунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи

1. Фізична особа, життя, здоров'ю або майну якої загрожує небезпека, а також юридична особа, майну якої загрожує небезпека, мають право вимагати її усунення від того, хто її створює.

Стаття 1164. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи

1. У разі неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи заінтересована особа має право вимагати:

- 1) вжиття невідкладних заходів щодо усунення загрози;
- 2) відшкодування завданої шкоди;
- 3) заборони діяльності, яка створює загрозу.

Стаття 1165. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи

1. Шкода, завдана внаслідок неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи, відшкодується відповідно до цього Кодексу.

Глава 82

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ

§ 1. Загальні положення про відшкодування шкоди

Стаття 1166. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду

1. Майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної

388

особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодується в повному обсязі особою, яка її завдала.

2. Особа, яка завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо вона доведе, що шкоди завдано не з її вини.

3. Шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок непереборної сили, відшкодується у випадках, встановлених законом.

4. Шкода, завдана правомірними діями, відшкодується у випадках, встановлених цим Кодексом та іншим законом.

Стаття 1167. Підстави відповідальності за завдану моральну шкоду

1. Моральна шкода, завдана фізичній або юридичній особі неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю, відшкодується особою, яка її завдала, за наявності її вини, крім випадків, встановлених частиною другою цієї статті.

2. Моральна шкода відшкодується незалежно від вини органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування, фізичної або юридичної особи, яка її завдала:

- 1) якщо шкоди завдано каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок дії джерела підвищеної небезпеки;
- 2) якщо шкоди завдано фізичній особі внаслідок її незаконного засудження, незаконного притягнення до кримінальної відповідальності, незаконного застосування запобіжного заходу, незаконного затримання, незаконного накладення адміністративного стягнення у вигляді арешту або виправних робіт;

(Пункт 2 частини другої статті 1167 в редакції Закону № 4652-VI від 13.04.2012)

3) в інших випадках, встановлених законом.

Стаття 1168. Відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи

1. Моральна шкода, завдана каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, може бути відшкодована одноразово або шляхом здійснення щомісячних платежів.

2. Моральна шкода, завдана смертю фізичної особи, відшкодується її чоловікові (дружині), батькам (усиновлювачам), дітям (усиновленим), а також особам, які проживали з нею однією сім'єю.

Стаття 1169. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист

1. Шкода, завдана особою при здійсненні нею права на самозахист від протиправних посягань, у тому числі у стані необхідної оборони, якщо при цьому не були перевищені її межі, не відшкодується.

389

Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди

Документ [v0004700-95](#), поточна редакція – Редакція від **27.02.2009**, підстава - [v_001700-09](#)

Інформація Зберегти Картка документа Зміст документа Пошук у тексті Текст для друку

27.02.2009

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

№ 4 від 31.03.95
м.Київ

Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди

{ Із змінами, внесеними згідно з Постановами

Про судову практику в справах: [zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text](#)

27.02.2009

Закон України, є частиною національного законодавства України. Згідно з пунктом 1 статті 11 Конституції України, до них належить ратифікована Верховною Радою України угода про захист прав людини та основних свобод ([995_004](#)), яка, як і інші міжнародні договори, підлягає застосуванню при розгляді справ судами. (Пункт 1 доповнено абзацом другим згідно з Постановою Пленуму Верховного суду N 5 ([v0005700-01](#)) від 25.05.2001)

2. Роз'яснити, що спори про відшкодування заподіяної фізичній чи юридичній особі моральної (немайнової) шкоди розглядаються, зокрема:

- коли право на її відшкодування безпосередньо передбачено нормами Конституції ([254к/96-ВР](#)) або випливає з її положень;
- у випадках, передбачених статтями 7, 440-1 Цивільного кодексу Української РСР ([1540-06](#)) (далі - ЦК) та іншим законодавством, яке встановлює відповідальність за заподіяння моральної шкоди (наприклад, ст. 49 Закону "Про інформацію" ([2657-12](#)), ст. 44 Закону "Про авторське право і суміжні права" ([3792-12](#));
- при порушенні зобов'язань, які підпадають під дію Закону "Про захист прав споживачів" ([1023-12](#)) чи інших законів, що регулюють такі зобов'язання і передбачають відшкодування моральної (немайнової) шкоди.

(Пункт 2 в редакції Постанови Пленуму Верховного суду N 5 ([v0005700-01](#)) від 25.05.2001)

3. Під моральною шкодою слід розуміти втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань, або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб.

Відповідно до чинного законодавства моральна шкода може

Єдиний державний реєстр судів: [reestr.court.gov.ua/Review/95177479?fbclid=IwAR1kH5f6Vg4Gfq9iTR5Wv0T9lwqUeHXCvKHwYmzAyd_d_7JC9vqQ80gBHg...](#)

Доступ до Реєстру здійснюється в тестовому (обмеженому) режимі. Для запобігання загрозам життю і здоров'ю суддів та учасників судового процесу, а також у разі виявлення ознак кіберзагрози, доступ до Реєстру або окремих рішень у ньому може бути обмежено.

Категорія справи № [752/17832/14-г](#): Цивільні справи (до 01.01.2019); Старі категорії; Позовне провадження; Спорн про відшкодування шкоди незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, досудового слідства, прокуратури або суду.
Надіслано судом: не визначено. Зареєстровано: 28.02.2021. Оприлюднено: 01.03.2021.
Дата набрання законної сили: 15.12.2020
Номер судового провадження: 14-538цс19

Версія для друку

88. Розмір моральної шкоди суд визначає залежно від характеру та обсягу страждань (фізичних, душевних, психічних тощо), яких зазнав позивач, характеру немайнових втрат (їх тривалості, можливості відновлення тощо) та з урахуванням інших обставин.

89. Суди визначили мінімальний розмір моральної шкоди виходячи з установленого законодавством розміру зарплатної плати на момент розгляду справи судом за кожен місяць перебування під слідством та судом, а саме станом на 2016 рік. Тобто цей розмір у будь-якому випадку не може бути зменшено, оскільки він є гарантованим мінімумом.

90. Визначаючи розмір відшкодування, суд має керуватися принципами розумності, справедливості та співмірності. Розмір відшкодування моральної шкоди має бути не більшим, ніж достатньо для розумного задоволення потреб потерпілої особи, і не повинен приводити до її безпідставного збагачення.

91. Суд першої інстанції дійшов висновку про те, що перебування позивача під слідством, а також в умовах ізоляції тривалий термін часу порушило його звичний уклад життя, позбавило можливості реалізації своїх звичок і бажань, вимагало від нього додаткових зусиль для організації життя та погіршило відносини з оточуючими людьми і відношення останніх до його особистості, чим ОСОБА_1 завдало моральної шкоди, що становить підставу її відшкодування за статтею 1167 ЦК України та нормами Закону України

«Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову

Кримінально-процесуальний кодекс України

Документ 1001-05, втратив чинність, поточна редакція – **Втрата чинності** від 19.11.2012, підстава - [4651-VI](#)

Інформація Зберегти Картка документа Зміст документа Пошук у тексті Текст для друку

19.11.2012

{ Кодекс втратив чинність на підставі Кодексу N 4651-VI ([4651-17](#)) від 13.04.2012, ВВР, 2013, N 9-10, N 11-12, N 13, ст.88 }

Кримінально-процесуальний кодекс України
{ від статті 1 до статті 93-1 }
 { ст.94 - ст.236-8 ([1002-05](#)) }
 { ст.237 - ст.485 ([1003-05](#)) }

Кримінально-процесуальний кодекс України

Документ 1001-05#o250, втратив чинність, поточна редакція – **Втрата чинності** від 19.11.2012, підстава - [4025-VI](#)

Інформація Зберегти Картка документа Зміст документа Пошук у тексті Текст для друку

19.11.2012

{ Кодекс доповнено статтею 27-2 згідно із Законом N 3207-VI від 07.04.2011; текст статті 27-2 в редакції Закону N 4025-VI ([4025-17](#)) від 15.11.2011 }

Стаття 28. Цивільний позов у кримінальній справі

Особа, яка зазнала матеріальної шкоди від злочину, вправі при провадженні в кримінальній справі пред'явити до обвинуваченого або до осіб, що несуть матеріальну відповідальність за дії обвинуваченого, цивільний позов, який розглядається судом разом з кримінальною справою.

Закриття справи з підстав, зазначених у статтях 7 і 7-1 цього Кодексу, не звільняє особу від обов'язку відшкодувати в установленому законом порядку матеріальні збитки, завдані нею державним, громадським організаціям або громадянам.

Цивільний позов може бути пред'явлений як під час досудового слідства і дізнання, так і під час судового розгляду справи, але до початку судового слідства. Відмова у позові в порядку цивільного судочинства позбавляє позивача права пред'являти той же позов у кримінальній справі.

Особа, яка не пред'явила цивільного позову в кримінальній справі, а також особа, цивільний позов якої залишився без розгляду, має право пред'явити його в порядку цивільного судочинства.

Цивільний позивач і цивільний відповідач при розгляді цивільного позову в кримінальній справі або позову про відшкодування матеріальних збитків, завданих особою, щодо якої справа закрито з підстав, зазначених у статтях 7 і 7-1 цього Кодексу, звільняються від сплати державного мита.

(Стаття 28 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X ([6834-10](#)) від 16.04.84; Законом N 2057-ХІТ ([2057-12](#)) від 11.04.87; Законом N 1029-VI ([1029-17](#)) від 09.03.2011; Законом N 2597-VI ([2597-17](#)) від 15.11.2011)

Стаття 128. Цивільний позов у кримінальному провадженні

1. Особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, має право під час кримінального провадження до початку судового розгляду пред'явити цивільний позов до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння.

2. На захист інтересів неповнолітніх осіб та осіб, визнаних у встановленому законом порядку недієздатними чи обмежено дієздатними, цивільний позов може бути пред'явлений їхніми законними представниками.

3. Цивільний позов в інтересах держави пред'являється прокурором. Цивільний позов може бути поданий прокурором у випадках, встановлених законом, також в інтересах громадян, які через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права.

Прокурор, який пред'являє цивільний позов у кримінальному провадженні, повинен обґрунтувати наявність підстав для здійснення представництва інтересів громадянина або держави в суді, передбачених частиною четвертою статті 25 Закону України «Про прокуратуру». Для представництва інтересів громадянина в суді прокурор також повинен надати документи, що підтверджують недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність відповідного громадянина, а також письмову згоду законного представника або органу, якому законом надано право захищати права, свободи та інтереси відповідної особи, на здійснення ним представництва.

(Частина третю статті 128 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1697-VII від 14.10.2014)

(Частина третя статті 128 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1697-VII від 14.10.2014)

4. Форма та зміст позовної заяви повинні відповідати вимогам, встановленим до позовів, які пред'являються у порядку цивільного судочинства.

5. Цивільний позов у кримінальному провадженні розглядається судом за правилами, встановленими цим Кодексом. Якщо процесуальні відносини, що виникли у зв'язку з цивільним позовом, цим Кодексом не врегульовані, до них застосовуються норми Цивільного процесуального кодексу України за умови, що вони не суперечать засадам кримінального судочинства.

6. Відмова у позові в порядку цивільного, господарського або адміністративного судочинства позбавляє цивільного позивача права пред'являти той же позов у кримінальному провадженні.

7. Особа, яка не пред'явила цивільного позову в кримінальному провадженні, а також особа, цивільний позов якої залишено без розгляду, має право пред'явити його в порядку цивільного судочинства.

Стаття 129. Ви рішення цивільного позову в кримінальному провадженні

1. Ухвалюючи обвинувальний вирок, постановляючи ухвалу про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, суд залежно від доведеності підстав і розміру позову задовольняє цивільний позов повністю або частково чи відмовляє в ньому.

2. У разі встановлення відсутності події кримінального правопорушення суд відмовляє в позові.

3. У разі виправдання обвинуваченого за відсутності в його діях складу кримінального правопорушення або його непричетності до вчинення кримінального правопорушення, а також у випадках, передбачених частиною першою статті 326 цього Кодексу, суд залишає позов без розгляду.

Стаття 130. Відшкодування (компенсація) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю

1. Шкода, завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, відшкодовується державою за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом.

2. Держава, відшкодувавши шкоду, завдану слідчим, прокурором, застосовує право зворотної вимоги до цих осіб у разі встановлення в їхніх діях складу кримінального правопорушення за обвинувальним вирок суду, який набрав законної сили, або дисциплінарного проступку незалежно від спливу строків застосування та дії дисциплінарного стягнення.

(Статтю 130 доповнено частиною другою згідно із Законом № 2548-VIII від 18.09.2018)

Стаття 130-1. Виплата винагороди викривачу

1. За повідомлення про корупційний злочин, активне сприяння його розкриттю, якщо грошовий розмір предмета злочину або завдані державі збитки від такого злочину в п'ять тисяч і більше разів перевищують розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на час

АКАДЕМІЯ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ

Ващук Богданна Леонідівна

УДК 343.296

**ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПОЗОВІ У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ**

**Спеціальність: 12.00.09 - кримінальний процес
та криміналістика; судова експертиза**

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Київ – 2007

необхідне у кожному випадку провадження щодо цивільного позову, то до його структури не виправданим буде включення обставин, які доказуються не завжди, а обумовлюються лише властивостями конкретної справи, зокрема, й тих, які стосуються цивільного відповідача. Автор також піддає критичному аналізу позицію про визначення обов'язковим структурним елементом вини особи, якій заподіяно шкоду, у її виникненні, форму та ступінь такої вини, оскільки її встановлення в рамках кримінального процесу є неможливим. Цю обставину, яка ґрунтується на матеріальній нормі цивільного права (ч. 1, 2 ст. 1193 ЦК) слід визначати у структурі предмета доказування лише у вигляді негативної поведінки потерпілого.

Дисертант визначає структуру (зміст) предмета доказування щодо цивільного позову та пропонує закріпити його у КПК у вигляді окремої правової норми (доповнивши його статтею 64¹), яку викласти у наступній редакції: *«У випадку пред'явлення у кримінальній справі цивільного позову обов'язковому встановленню підлягають:*

1) подія злочину, що завдала шкоду і з приводу якої ведеться кримінальне переслідування у справі; наявність шкоди, заподіяної особі, питання про відшкодування якої ставиться у цивільному позові; причинно-наслідковий зв'язок між подією злочину, з приводу якої ведеться кримінальне переслідування у даній кримінальній справі, та шкодою, питання про відшкодування якої у ньому ставиться; вина безпосереднього заподіювача шкоди у її виникненні;

2) обставини, які виключають можливість провадження щодо цивільного позову;

3) негативна поведінка потерпілого, якщо вона обумовила заподіяння або збільшення розміру заподіяної злочином шкоди;

4) розмір шкоди, яка підлягає відшкодуванню за цивільним позовом;

5) особа, якій злочином заподіяно шкоду, та особа, яка буде нести матеріальну відповідальність за заявленим цивільним позовом».

Розділ другий «Підстави цивільного позову та заперечень проти нього» складається з трьох підрозділів, у яких дисертант характеризує матеріально-правову підставу, обставини, що виключають можливість провадження щодо цивільного позову, а також розглядає недоліки КПК, пов'язані із доказуванням цивільного позову загалом, та учасниками цього позовного провадження зокрема.

У підрозділі 2.1 «Встановлення події злочину, його наслідків, причинного зв'язку та вини обвинуваченого як обставини, що підлягають доказуванню при вирішенні цивільного позову» детально проаналізовано складові частини матеріально-правової підстави цивільного позову.

Дисертант вважає, що складовою частиною матеріально-правової підстави цивільного позову доцільно вважати подію злочину, під якою, за загальним визнанням, слід розуміти наявність об'єктивних ознак складу злочину. Автор не

Про порядок відшкодування ... x +

zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-вр#Text

Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянinовi незаконними дiями органiв, що здiйснюють оперативнo-розшукову дiяльнiсть, органiв досудового розслiду...

Документ 266/94-ВР, чинний, поточна редакцiя – Редакцiя вiд 31.03.2023, пiдстава - 2849-IX

Інформація Зберегти Картка документа Змiст документа Пошук у тексті Текст для друку

31.03.2023

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянinовi незаконними дiями органiв, що здiйснюють оперативнo-розшукову дiяльнiсть, органiв досудового розслiдування, прокуратури i суду

вгору

Про порядок відшкодування ... x +

zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-вр#п9

{У тексті Закону слова "засоби масової інформації" в усіх відмінках і числах замінено на "засоби масової комунікації" згідно із Законом № 2849-IX від 13.12.2022}

31.03.2023

Стаття 1. Відповідно до положень цього Закону підлягає відшкодуванню шкода, завдана громадянinовi внаслідок:

- 1) незаконного засудження, незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного проведення в ході кримінального провадження обшуку, виїмки, незаконного накладення арешту на майно, незаконного відсторонення від роботи (посади) та інших процесуальних дій, що обмежують права громадян;

{Пункт 1 частини першої статті 1 в редакції Закону № 4652-VI від 13.04.2012}

- 2) незаконного застосування адміністративного арешту чи виправних робіт, незаконної конфіскації майна, незаконного накладення штрафу;
- 3) незаконного проведення оперативнo-розшукових заходів, передбачених законами України "Про оперативнo-розшукову дiяльнiсть", "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю" та іншими актами законодавства.

У випадках, зазначених у частині першій цієї статті, завдана шкода відшкодується в повному обсязі незалежно від вини посадових осіб органiв, що здiйснюють оперативнo-розшукову дiяльнiсть, досудове розслiдування, прокуратури i суду.

{Частина друга статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4652-VI від 13.04.2012}

Стаття 2. Право на відшкодування шкоди в розмірах і в порядку, передбачених цим Законом, виникає у випадках:

- 1) постановлення виправдувального вироку суду;
- 1¹) встановлення в обвинувальному вироку суду чи іншому рішенні суду (крім ухвали суду про призначення нового розгляду) факту незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного проведення в ході кримінального провадження обшуку, виїмки, незаконного накладення арешту на майно, незаконного відсторонення від роботи (посади) та інших процесуальних дій, що обмежують чи порушують права та свободи громадян, незаконного проведення оперативнo-

вгору

ОЛЕНА КРАЙНІКОВА

ТРИБУНА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

Олена КРАЙНІКОВА

прокурор Херсонської місцевої прокуратури,
аспірант кафедри галузевого права
юридичного факультету
Херсонського державного університету
lenka_skadovsk92@mail.ru

УДК 343.13

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ГРОМАДЯНИНОВІ НЕЗАКОННИМИ ДІЯМИ ОРГАНІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ, ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ПРОКУРАТУРИ

Проблема захисту прав та свобод людини є надзвичайно актуальною на сучасному етапі розвитку держави і суспільства. Світовою спільнотою прийнято низку міжнародних нормативно-правових актів, які визначають людину найвищою цінністю, а належне забезпечення її прав і свобод – головним обов'язком кожної демократичної держави.

У Конституції України людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку визначено найвищою соціальною цінністю, права і свободи людини та їх гарантії – визначальними в діяльності держави [1, с. 1]. Закріплення за державою обов'язку забезпечення прав і свобод людини дає можливість, у випадку порушення останніх, звернутися до суду з метою їх захисту та відновлення, а також за компенсацією шкоди, завданої таким порушенням.

Дослідженню теми відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду, присвячено низку праць відомих українських та зарубіжних науковців:

Л.В. Бойцової, Б.Т. Безлепкіна, В.Ю. Горелової, О.В. Капліної, В.Т. Нора, І.Л. Петрухіна, М.І. Пастухова, А.А. Подопрігори, В.М. Савицького, Г.П. Хімічової, О.В. Хімічової, Н.Я. Шила, М.Є. Шумила та ін.

Мета цієї статті – на основі теоретичного аналізу та узагальнення судової практики дослідити питання щодо можливості відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування та прокуратури, у зв'язку з відмовою прокурора від підтримання публічного обвинувачення в суді.

Питання відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури та суду, завжди перебувало в центрі уваги наукових досліджень. Водночас, незважаючи на значний обсяг робіт, присвячених вказаній темі, питання щодо підстав для відшкодування такої шкоди до теперішнього часу залишаються дискусійними і потребують подальших наукових досліджень.

Трибуна молодого вченого

Одним із таких невирішених аспектів є відмова прокурора від підтримання публічного обвинувачення в суді як підстава для відшкодування шкоди, завданої громадянськими незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування та прокуратури.

Право осіб на відшкодування шкоди, завданої діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень, регламентується Конституцією України, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, Протоколом № 7 до Конвенції, Міжнародним пактом про громадянські та політичні права, Цивільним кодексом України, Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянськими незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» (Закон).

У статті 2 Закону визначено вичерпний перелік випадків, коли в особи виникає право на відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду, а саме: п. 1 – постановлення виправдувального вироку суду; п. 1-1 – встановлення в обвинувальному вирокі суду чи іншому рішенні суду (крім ухвали суду про призначення нового розгляду) факту незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного проведення в ході кримінального провадження обшуку, виїмки, незаконного накладення арешту на майно, незаконного відсторонення від роботи (посади) та інших процесуальних дій, що обмежують чи порушують права та свободи громадян, незаконного проведення оперативно-розшукових заходів; п. 2 – закриття кримінального провадження за відсутністю події кримінального правопорушення, відсутністю у діянні складу кримінального правопорушення або невстановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді і вичерпання можливостей їх отримати; п. 4 – закриття справи про адміністративне правопорушення [4, с. 1].

Водночас законодавчо закріплений перелік випадків, коли в особи виникає право на відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду, не відповідає закріпленням державою гарантіям.

Так, у ст. 340 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) передбачено, що у випадку, коли в результаті судового розгляду прокурор дійде переконання, що пред'явлене особі обвинувачення не підтверджується, він після виконання вимог ст. 341 КПК України повинен відмовитися від підтримання державного (публічного, – *авт.*) обвинувачення і викласти мотиви відмови у своїй постанові, яка долучається до матеріалів кримінального провадження [2, с. 281].

Незважаючи на закріплення на законодавчому рівні обов'язку прокурора відмовитись від підтримання публічного обвинувачення в суді у випадку, коли в результаті судового розгляду він дійде переконання, що пред'явлене особі обвинувачення не підтверджується, підстави для прийняття прокурором відповідного рішення не регламентовано.

З аналізу положень ст. 373 КПК України вбачається, що відмова прокурора від підтримання публічного обвинувачення у суді не є підставою для ухвалення судом виправдувального вироку. Натомість у п. 2 ч. 2 ст. 284 КПК України чітко передбачено, що у випадку, коли прокурор відмовився від підтримання державного (публічного, – *авт.*) обвинувачення, за винятком випадків, передбачених КПК України, кримінальне провадження закривається судом [2, с. 254, 295].

Разом з тим Закон не визначає закриття судом кримінального провадження у зв'язку з відмовою прокурора від підтримання обвинувачення як підставу для відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування та прокуратури.

Для того, щоб зробити висновок про необхідність внесення змін до законодавства, яким регулюється порядок відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідуван-

Про порядок відшкодування ... x +

zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-вр#n9

розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури і суду.

31.03.2023

друга статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4652-VI від 13.04.2012

Стаття 2. Право на відшкодування шкоди в розмірах і в порядку, передбачених цим Законом, виникає у випадках:

- 1) постановлення виправдувального вироку суду;
 - 1¹) встановлення в обвинувальному вироку суду чи іншому рішенні суду (крім ухвали суду про призначення нового розгляду) факту незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного проведення в ході кримінального провадження обшуку, виїмки, незаконного накладення арешту на майно, незаконного відсторонення від роботи (посади) та інших процесуальних дій, що обмежують чи порушують права та свободи громадян, незаконного проведення оперативно-розшукових заходів;

{Частина першу статті 2 доповнено пунктом 1¹ згідно із Законом № 3165-IV від 01.12.2005; в редакції Закону № 4652-VI від 13.04.2012}
- 2) закриття кримінального провадження за відсутністю події кримінального правопорушення, відсутністю у діянні складу кримінального правопорушення або невстановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді і вичерпанням можливостей їх отримати;

{Пункт 2 частини першої статті 2 в редакції Закону № 4652-VI від 13.04.2012}

{Пункт 3 частини першої статті 2 виключено на підставі Закону № 4652-VI від 13.04.2012}
- 4) закриття справи про адміністративне правопорушення.

Право на відшкодування шкоди, завданої зазначеними у статті 1 цього Закону оперативно-розшуковими заходами, виникає у випадках, передбачених пунктом 1¹ частини першої цієї статті, або за умови, що протягом шести місяців після проведення таких заходів не було розпочате кримінальне провадження за результатами цих заходів.

{Частина друга статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3165-IV від 01.12.2005; в редакції Закону № 4652-VI від 13.04.2012}

вгору

Crime Victims Fund | Office for V x +

ovc.ojp.gov/about/crime-victims-fund

© iStock.com/scyther5 (see reuse policy).

Overview

The [Crime Victims Fund](#) (the Fund) was established by the [Victims of Crime Act \(VOCA\)](#) of 1984. The Fund is financed by fines and penalties paid by convicted federal offenders, not from tax dollars.

As of April 2023, the [Fund balance](#) is over \$2.3 billion and includes [deposits](#) (also known as receipts) from federal criminal fines, forfeited bail bonds, penalties, and special assessments collected by U.S. Attorneys' Offices, federal courts, and the Federal Bureau of Prisons.

On July 22, 2021, President Biden signed the [VOCA Fix to Sustain the Crime Victims Fund Act of 2021](#) in a historic effort to stabilize the Fund. The VOCA Fix requires monetary penalties from federal deferred prosecution and non-prosecution agreements to go into the Crime Victims Fund.

Federal revenues deposited into the Fund also come from gifts, donations, and bequests by private parties, as provided by an amendment to VOCA through the USA PATRIOT Act in 2001 that went into effect in 2002. Since 2002, hundreds of thousands of dollars have been deposited into the Fund through this provision.

Review the [YouTube Terms of Service](#) and the [Google Privacy Policy](#)

ovc What is the C

- About OVC
- OVC Director
- From the Director's Desk
- What We Do
- Crime Victims Fund**
 - The VOCA Fix
- Job Opportunities

Rate This Page

Top

[Home](#) > [Victims of crime](#)

Guidance

Compensation in the justice system

Guidance on the different types of compensation within the justice system.

From:

[Ministry of Justice \(/government/organisations/ministry-of-justice\)](#)

Published

22 December 2022

Applies to England and Wales

Contents

- — [Compensation orders made by the criminal courts](#)
- — [Compensation awarded under the Criminal Injuries Compensation Scheme](#)
- — [Claims in the civil courts for damages](#)

There are 3 routes for victims and their families to receive compensation within the justice system:

- Criminal compensation orders made by criminal courts – the offender is ordered to make financial reparation to their victim for any personal injury, loss or damage resulting from the offence, subject to means
- [Criminal Injuries Compensation Scheme \(https://www.gov.uk/guidance/criminal-injuries-compensation-a-guide\)](https://www.gov.uk/guidance/criminal-injuries-compensation-a-guide) – a government-funded compensation scheme available to victims of violent crime
- Claims made in civil courts – victims can claim damages from perpetrators through the civil courts

Compensation orders made by the criminal courts

BMAS - Compensation and assistance for victims of violent crime

LABOUR SOCIAL AFFAIRS EUROPE AND THE WORLD SERVICES THE MINISTRY SEARCH

Basic principles

Anyone who becomes victim of an intentional act of violence within the **territory of the Federal Republic of Germany** and suffers health damage as a result is entitled to file for compensation. The same goes for the surviving dependents of anyone who died as a result of a violent act. Under certain conditions, foreign nationals are also entitled to victims' compensation.

Due to a legislative amendment, foreign nationals who have become victim of a violent crime in Germany can obtain the same victims' compensation as German crime victims, with retroactive effect from 1 July 2018.

The aim is to compensate for the health and economic consequences caused by such acts of violence.

Following an amendment to the Crime Victims' Compensation Act in 2009, victims may also be entitled to compensation if the violent crime was committed abroad.

↑
TO THE TOP

Act on compensation to victims

gesetzte-im-internet.de/englisch_oeg/englisch_oeg.html

Federal Ministry of Justice Federal Office of Justice

Übersetzung durch den Sprachendienst des Bundesministeriums für Arbeit und Soziales.
Translation provided by the Language Service of the Federal Ministry of Labour and Social Affairs.
Stand: Die Übersetzung berücksichtigt die Änderung(en) des Gesetzes durch Artikel 11a des Gesetzes vom 2. Juni 2021 (BGBl. I S. 1387)
Version information: The translation includes the amendment(s) to the Act by Article 11a of the Act of 2 June 2021 (Federal Law Gazette I p. 1387)
Zur Nutzung dieser Übersetzung lesen Sie bitte den Hinweis unter "[Translations](#)".
For conditions governing use of this translation, please see the information provided under "[Translations](#)".

Act on compensation to victims of violent crime
(Crime Victims Compensation Act - OEG)

Full citation: Crime Victims Compensation Act as promulgated on 7 January 1985 (Federal Law Gazette I p. 1), last amended by Article 11a of the Act of 2 June 2021 (Federal Law Gazette I p. 1387)

[table of contents](#)

Section 1
Right to compensation

(1) Any person who, within the territory of validity of this Act or on board a German vessel or aircraft, has sustained a personal injury as a result of wilful, unlawful physical assault against himself or any other person or as a result of the lawful defense against such an assault, shall be entitled, upon application, to compensation on account of the resulting health damage and economic damage, as provided for by the Federal War Victims Compensation Act, which shall be applied, mutatis mutandis. The application of this provision shall not be excluded on the grounds that the assailant has acted in the mistaken belief that his or her action was justified.

(2) The following shall be equated with physical assault within the meaning of paragraph 1

1. intentional administration of poison,

Compensation | Victims of Crime: x +

vocsa.gov.au/after-court/compensation

Compensation

As a victim of crime, you have the right to be told how to get compensation.

There are different types of compensation and you may be able to claim for injuries or losses.

You also need to report the offence in a reasonable time and cooperate as much as you can with the investigation and prosecution.

- Offender-paid compensation and restitution
- State-funded compensation
- Other payments

State Compensation Law of the P x +

cecc.gov/resources/legal-provisions/state-compensation-law-of-the-peoples-republic-of-china-amended

Issuer: National People's Congress Standing Committee

中文版

The following translation was retrieved from China.org.cn on February 15, 2013. The Chinese text was retrieved from the State Council Legislative Affairs Office Web site on February 15, 2013.

Order of the President of the People's Republic of China No. 29

April 29, 2010

(Adopted at the 7th session of the Standing Committee of the 8th National People's Congress on May 12, 1994 and amended in accordance with the Decisions on Amendment to the State Compensation Law of the People's Republic of China at the 14th session of the Standing Committee of the 11th National People's Congress on April 29, 2010 and shall take effect as of December 1, 2010)

The new State Compensation Law includes mental injury in the scope of state compensation, providing that "in the case of mental injury, the state shall, to the extent of infringement, eliminate the effects of the infringement for the injured party, resume his or her reputation, make an apology and pay appropriate consolation money if the infringement causes serious subsequences".

In addition, the new State Compensation Law also prescribes provisions guaranteeing the payment of compensation. Applicants for compensation shall apply for the payment of compensation with the authorities obligated to pay compensation by producing the valid judgments, decisions on administrative review, and decisions of compensation or reconciliation agreements. The authorities obligate to pay compensation shall, within seven days after receiving such application, apply to the public financial authorities concerned for paying compensation according to the budget management competence, and the said public financial authorities shall make payment within fifteen days after receiving the payment application.

Content

Chapter I General Provisions

PUBLICATIONS

- COMMISSION ANALYSIS
- LEGISLATIVE PROJECTS
- ARCHIVE MATERIALS

POLITICAL PRISONER DATABASE

Enter a Name or Keyword

Search

ANNUAL REPORT

PRC ISSUE TOPICS

- Access to Justice
- Civil Society
- Constitutional Rule of Law

State Compensation Law of the Peoples Republic of China

cecc.gov/resources/legal-provisions/state-compensation-law-of-the-peoples-republic-of-china-amended

Chapter IV. Forms and Assessment of Compensation

Article 25. State compensation shall take the form of payment of damages in the main.

If the property is able to be returned or its original condition is able to be restored, the property shall be returned or its original condition restored.

Article 26. If freedom of the person of a citizen is infringed, compensatory payment for each day shall be assessed in accordance with the State average daily pay of staff and workers in the previous year.

Article 27. If a citizen's right to life and health is infringed upon, compensatory payment shall be assessed in accordance with the following provisions:

(1) In the case of bodily injury, medical expenses as well as compensation for loss in income due to missed working time shall be paid. Daily compensation for the loss in income shall be assessed in accordance with the State average daily pay of staff and workers in the previous year, the maximum shall be five times the State average yearly pay of staff and workers in the previous year;

(2) In the case of loss of part or the whole of working capability, medical expenses and disability compensation shall be paid, the latter to be determined in accordance with the degree of working capability lost. Maximum amount of compensation for partial loss of working capability shall be ten times the State average yearly pay of staff and workers in the previous year, and that for total loss, twenty times, in which case living expenses shall too be paid to persons who have no working capability and have been supported by the disabled; or

(3) If death results, compensation for death and funeral expenses shall be paid, the total amount shall be twenty times the State average yearly pay of staff and workers in the previous year. Living expenses shall too be paid to those who have no working capability and have been supported by the deceased in his lifetime.

The standard for payment of living expenses provided in Items 2 and 3 in the preceding paragraph shall be handled by using for reference relevant provisions for relief of the local departments of civil affairs. If the persons supported by the deceased are minors, their living expenses shall be paid until they reach the age of 18; as to the others who have no working capability, living expenses shall be paid until their death.

Про ратифікацію Конвенції Ра. x +

zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#Text

Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами

Документ 2319-IX, чинний, поточна редакція – **Прийняття** від 20.06.2022

(Остання подія – Набрання чинності, відбулась 02.07.2022. [Подивитися в історії?](#))

Інформація Зберегти Картка документа Зміст документа Пошук у тексті Текст для друку

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами

вгору

Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція)

Документ 994_001-11, чинний, поточна редакція – Ратифікація від 20.06.2022, підстава - 2319-IX
 (Остання подія – Набрання чинності для України міжнародного договору, відбулась 01.11.2022, підстава - у5388321-22. Подивитися в історії?)

Інформація Зберегти Картка документа Зміст документа Пошук у тексті Текст для друку

20.06.2022

Офіційний переклад

КОНВЕНЦІЯ
Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і
домашньому насильству та боротьбу із цими явищами

(Конвенцію ратифіковано із заявами Законом № 2319-IX від 20.06.2022)

Дата вчинення: 11.05.2011
 Дата ратифікації Україною: 20.06.2022

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення жертв, згідно з принципами міжнародного права, належними засобами цивільної та кримінальної правосуддя, разом з державними органами, які не виконали свого обов'язку згідно з необхідних запобіжних або захисних заходів у межах своїх повноважень.

Стаття 30
Компенсація

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб жертви мали право вимагати компенсацію від осіб, що вчинили будь-яке з правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції.

2. Належна державна компенсація присуджується тим, хто постраждав від тяжких тілесних ушкоджень або порушення здоров'я, настільки, наскільки шкода не покривається з інших джерел, як-от: правопорушником, страхуванням або державним медичним і соціальним забезпеченням. Це не перешкоджає Сторонам вимагати повернення наданої компенсації від правопорушника, за умови належного забезпечення безпеки жертви.

3. Заходи, ужиті відповідно до пункту 2, забезпечують надання компенсації в межах розумного строку.

Стаття 31
Опіка, права на відвідування та безпека

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб під час визначення опіки та прав на відвідування дітей до уваги бралися випадки насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб здійснення будь-яких прав на відвідування або опіку не ставило під загрозу права та безпеку жертви або дітей.

Стаття 32
Цивільні наслідки примусових шлюбів

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб шлюби, укладені під примусом, могли бути оскаржені, анульовані або розірвані без покладення неналежного фінансового або адміністративного тягара на жертву.

Стаття 33
Психологічне насильство

Компенсация шкoди жертвам н... x +

← → ↻ minjust.gov.ua/m/str_6808

☆ 🛠️ 🗄️ 🌐 Вікно в режимі анонімного перегляду

КОМПЕНСАЦІЯ ШКОДИ ЖЕРТВАМ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ

Головний спеціаліст
О.О. Мельник

Компенсация шкoди жертвам насильницьких злочинів в Україні. Відшкодування шкoди - один з найважливіших інститутів сучасного українського права. Основним Законом нашої держави життя і здоров'я людини визнаються найвищою соціальною цінністю. Саме тому, держава взяла на себе обов'язок відшкодувати шкoду завдану правопорушенням. Шкoда в цьому разі настає внаслідок каліцтва, іншого ушкодження здоров'я або смерті людини. Разом з цим, механізму реалізації гарантій на компенсацію шкoди жертвам насильницьких злочинів не визначено...

[Детальніше >>](#)

Відшкодування шкoди - один з найважливіших інститутів сучасного українського права. Основним Законом нашої держави життя і здоров'я людини визнаються найвищою соціальною цінністю. Саме тому, держава взяла на себе обов'язок відшкодувати шкoду завдану правопорушенням. Шкoда в цьому разі настає внаслідок каліцтва, іншого ушкодження здоров'я або смерті людини.

Разом з цим, механізму реалізації гарантій на компенсацію шкoди жертвам насильницьких злочинів не визначено. Щo року Міністерством внутрішніх справ реєструється більше 300 тис. осіб, які потерпіли від злочинів.

З огляду на це, актуальним залишається питання визначення реального механізму компенсації шкoди жертвам насильницьких злочинів.

Міжвідомчою робочою групою Міністерства юстиції розроблено проект закону України "Про компенсацію шкoди жертвам насильницьких злочинів". Розроблення законопроекту пов'язано з підготовкою до ратифікації Європейської Конвенції про відшкодування збитків жертвам насильницьких злочинів (1983р.), що була підписана Україною у квітні цього року.

Порядк виконання цілої низки міжнародних зобов'язань, які встановлюють необхідність забезпечення рівного доступу осіб до правосуддя та справедливого суду, прийняття зазначеного закону наблизить українське законодавство до духу Конвенції, яка приділяє особливу увагу статусу потерпілого від злочину, поновленню його морального та матеріального блага.

Конвенція покликана впровадити механізм захисту осіб, які постраждали від насильницьких злочинів на території держав-членів Ради Європи (які є сторонами Конвенції).

Компенсация шкoди жертвам н... x +

← → ↻ minjust.gov.ua/m/str_6808

☆ 🛠️ 🗄️ 🌐 Вікно в режимі анонімного перегляду

Конвенція покликана впровадити механізм захисту осіб, які постраждали від насильницьких злочинів на території держав-членів Ради Європи (які є сторонами Конвенції). При цьому квінтесенцією документу є визнання факту необхідності відшкодування державою збитків жертві навмисного насильницького злочину, який спричинив фізичне ушкодження або смерть.

Відповідно до Конвенції держава сплачує компенсацію в основному лише у випадках, коли не існує інших джерел відшкодування жертві злочину.

Проект закону України "Про компенсацію шкoди жертвам насильницьких злочинів" передбачає компенсаційну виплату з боку держави, коли внаслідок умисного насильницького злочину, вчиненого на території України, завдана шкoда здоров'ю або заподіяно смерть.

Йдеться про умисний злочин (суспільно небезпечне діяння), яким завдана шкoда життю чи здоров'ю фізичної особи, що відповідно до положень Кримінального кодексу України є умисним тілесним ушкодженням середньої тяжкості, умисним тяжким тілесним ушкодженням або умисним протиправним заподіянням смерті (ст. 121, 122 КК).

Сфера дії майбутнього закону не поширюватиметься на відшкодування шкoди, завданої незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури або суду тому, що це питання вже врегульовано спеціальним законом від 1 грудня 1994р. №266/94-ВР.

Здійснення компенсаційної виплати державою гарантується у випадках, коли не встановлено особу, що вчинила злочин, або цю особу не знайдено, або вона знаходиться під юрисдикцією іншої держави та не підлягає видачі.

Таким чином, за проектом зазначеного закону держава бере на себе зобов'язання компенсувати шкoду, спричинену навмисним насильницьким злочиним у частині, яка не охоплена іншими категоріями зобов'язань з відшкодування, що реалізуються згідно з чинним законодавством.

Впровадження механізму компенсації державою шкoди, заподіяної насильницьким злочиним, не позбавляє права звернення до суду для стягнення коштів зі злочинця в порядку цивільного провадження.

Проект закону визначає підстави та умови, а також встановлює порядок компенсації за рахунок держави шкoди, завданої внаслідок умисних насильницьких злочинних посягань на життя.

Так, на компенсаційну виплату матимуть право громадяни України, особи без громадянства, що постійно проживають на території України, громадяни Держав, що є сторонами Конвенції про відшкодування збитків жертвам насильницьких злочинів, громадяни всіх Держав – членів Ради Європи, які постійно проживають на території України і законодавством Держав яких гарантується таке саме право.

Отже, жертва має право на отримання компенсаційної виплати у зв'язку з втратою доходу, внаслідок завдання шкoди життю чи здоров'ю, витратами на лікування, госпіталізацію, які підтверджені медичним закладом (за умови платного лікування), ремонт окулярів, контактних лінз, протезів, апаратів та інших допоміжних засобів тощо.